

Länsstyrelsen
Västmanlands län

Friluftsliv i Västmanland

Handlingsplan för Länsstyrelsens arbete med de tio målen
för friluftslivspolitikerna

LÄNSSTYRELSENS RAPPORTSERIE

Rapport 2020:06

Titel: Friluftsliv i Västmanland. Handlingsplan för Länsstyrelsens arbete med de tio målen för friluftslivspolitiken

Författare: Ulf G. Sandström

Avdelningen för naturvård

Länsstyrelsen i Västmanlands Län

Dnr: 507-1612-21

Omslagsbild: Vägvisande pilar för vandringsled, särskilt stöd för synskadade

Alla fotografier i rapporten: Länsstyrelsen

Tryckning: 2021

Upplaga: 1.0

Förord

Friluftsliv är mötet mellan människa och natur med många goda effekter på människors livskvalité. Naturområden har stor betydelse för vårt välbefinnande. Att bryta stillasittande och ta en promenad ute i naturen är ett bra sätt att minska de stresspåslag vi allt oftare upplever i vår vardag. Under 2020 startade pandemin med viruset covid-19 vilket drabbade många hälsa och liv men också många verksamheter. Men samtidigt ledde den till att ovanligt många människor sökte sig ut i naturen, vilket är positivt. Glädjande nog besöktes även många av länets naturreservat. Detta är ett bevis på att det är viktigt att beakta möjligheter till friluftsliv i den fysiska planeringen och värna om naturområden både nära där vi bor och som utflyktsmål på längre avstånd. Det framgår också av regeringens skrivelsen 2012/13:51: *”Målet för friluftslivspolitikerna är att stödja människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv där allemansrätten är en grund för friluftslivet”*.

En annan viktig aspekt av friluftslivet är naturturism. Med växande efterfrågan på upplevelser i natur- och kulturområden skapas ny drivkraft för landsbygdsutveckling, vilket i sin tur kan generera nya arbetstillfällen.

Västmanlands län i hjärtat av Sverige är ett län med vacker natur, många sjöar och vattendrag, mycket skog och ett fantastiskt landskap. Länet har därför goda möjligheter att utveckla naturturism genom de kvaliteter som finns i natur- och kulturmiljöer. Länet har idag över 120 naturreservat, två kulturreservat, en vandringsled som sträcker sig genom sex kommuner, MTB-leder finns och flera är på gång att anläggas och vi ligger centralt i Sverige. Västmanland med sin närhet till stora befolkningscentra kan stolt säga att det har mycket att erbjuda.

Länsstyrelsen har i uppdrag att samordna och leda det regionala arbetet med friluftslivspolitikerna i samverkan med Skogsstyrelsen, kommunerna och andra berörda aktörer. Denna handlingsplan är en viktig del i det interna arbetet med att förverkliga vårt uppdrag. Men för fortsatt utveckling inom friluftslivsområdet och genomförandet av friluftslivspolitikerna är många olika aktörer viktiga. Länets kommuner, Region Västmanland, Högskolan, markägare, föreningar, intresseorganisationer och företag är några exempel. Jag ser fram emot att vi tillsammans verkar för ett län som ger fortsatt goda möjligheter för alla att utöva friluftsliv. Ett län och friluftsliv i samklang med Agenda 2030.

Västerås den 26 oktober 2021

Minoo Akhtarzand

Landshövding i Västmanlands län

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Inledning	6
1.1 Syfte och mål med handlingsplanen.....	6
1.2 Läsanvisning.....	6
1.3 Så togs den interna handlingsplanen fram	7
2 Bakgrund	8
2.1 Friluftslivspolitikern.....	8
2.2 Vad är friluftsliv?	9
2.3 Natur- och kulturlandskapet	9
2.4 Bostadsnära och tätortsnära natur	10
2.5 Värdet av friluftsliv.....	11
2.6 Allemansrätten och äganderätten	11
2.7 Andra politiska mål och uppdrag som berör friluftspolitikern	12
3 Friluftslivet i Västmanlands län	16
4 Mål 1: Tillgänglig natur för alla	18
4.1 Målformulering med preciseringar	18
4.2 Nuläget i Sverige.....	19
4.3 Nuläget i Västmanlands län	19
4.4 Förslag på åtgärder.....	19
4.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	19
4.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	21
5 Mål 2: Starkt engagemang och samverkan	22
5.1 Målformulering med preciseringar	22
5.2 Nuläget i Sverige.....	23
5.3 Nuläget i Västmanlands län	23
5.4 Förslag på åtgärder.....	23
5.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	23
5.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	25
6 Mål 3: Allemansrätten	26
6.1 Målformulering med preciseringar	26
6.2 Nuläget i Sverige.....	27
6.3 Nuläget i Västmanlands län	27
6.4 Förslag på åtgärder.....	27
6.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	27
6.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	28
7 Mål 4: Tillgång till natur för friluftsliv	29
7.1 Målformulering med preciseringar	29
7.2 Nuläget i Sverige.....	30
7.3 Nuläget i Västmanlands län	30
7.4 Förslag på åtgärder.....	30
7.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	30
7.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	31
8 Mål 5: Attraktiv tätortsnära natur	33
8.1 Målformulering med preciseringar	33
8.2 Nuläget i Sverige.....	34
8.3 Nuläget i Västmanlands län	34
8.4 Förslag på åtgärder.....	34
8.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	34

	8.4.2	INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	35
9		Mål 6: Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling	37
	9.1	Målformulering med preciseringar	37
	9.2	Nuläget i Sverige.....	37
	9.3	Nuläget i Västmanlands län	38
	9.4	Förslag på åtgärder.....	38
	9.4.1	EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	38
	9.4.2	INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	39
10		Mål 7: Skyddade områden som resurs för friluftslivet	40
	10.1	Målformulering med preciseringar	40
	10.2	Nuläget i Sverige.....	41
	10.3	Nuläget i Västmanlands län	41
	10.4	Förslag på åtgärder.....	41
	10.4.1	EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	41
	10.4.2	INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	42
11		Mål 8: Ett rikt friluftsliv i skolan	43
	11.1	Målformulering med preciseringar	43
	11.2	Nuläget i Sverige.....	44
	11.3	Nuläget i Västmanlands län	44
	11.4	Förslag på åtgärder.....	44
	11.4.1	EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	44
	11.4.2	INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	45
12		Mål 9: Friluftsliv för god folkhälsa.....	46
	12.1	Målformulering med preciseringar	46
	12.2	Nuläget i Sverige.....	47
	12.3	Nuläget i Västmanlands län	47
	12.4	Förslag på åtgärder.....	48
	12.4.1	EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	48
	12.4.2	INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	48
13		Mål 10: God kunskap om friluftslivet	49
	13.1	Målformulering med preciseringar	49
	13.2	Nuläget i Sverige.....	49
	13.3	Nuläget i Västmanlands län	50
	13.4	Förslag på åtgärder.....	50
	13.4.1	EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	50
	13.4.2	INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER.....	50
14		Referenser.....	52
15		Bilaga Sammanställning av alla åtgärder	53
	15.1	Mål 1. Tillgänglig natur för alla.....	53
	15.2	Mål 2. Starkt engagemang och samverkan	55
	15.3	Mål 3. Allemansrätten.....	56
	15.4	Mål 4. Tillgång till natur för friluftsliv	57
	15.5	Mål 5. Attraktiv tätortsnära natur.....	58
	15.6	Mål 6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling.....	59
	15.7	Mål 7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet	60
	15.8	Mål 8. Ett rikt friluftsliv i skolan	61
	15.9	Mål 9. Friluftsliv för god folkhälsa	62
	15.10	Mål 10. God kunskap om friluftslivet.....	63

Sammanfattning

Friluftspolitikens mål är att stödja människors möjligheter idka friluftsliv i naturen. Riksdagen har satt upp tio mål för friluftslivspolitik som tillsammans bidrar till detta. Enligt regleringsbrev har länsstyrelserna uppdrag att samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga regeringens friluftslivspolitik, där allemansrätten är en grund för friluftslivet. Inom ramen för uppdraget ska länsstyrelserna särskilt ha god samverkan mellan sig, Skogsstyrelsen, kommuner och andra berörda aktörer. Myndigheten ska också stärka arbetet med tätortsnära natur och genomföra insatser för att friluftslivsmålen ska få ökat genomslag inom bland annat samhällsplanering, utvecklings- och tillväxtarbete samt naturvårdsarbete.

Som ett led i detta friluftslivsuppdrag har Länsstyrelsen i Västmanlands län tagit fram denna interna handlingsplan. Den ska ses som ett långsiktigt stöd och vägledning för vad Länsstyrelsen behöver göra för att genomföra friluftslivsuppdraget. Handlingsplanen ger en bakgrund om friluftslivspolitik och tar upp andra nationella mål som ska beaktas. Planen ger även en kort övergripande sammanfattning om länets styrkor och utmaningar inom friluftslivet. De tio målen för friluftslivspolitik presenteras mer i detalj inklusive tillhörande preciseringar. Under respektive mål ges en kort resumé över nuläget i länet. I arbetet med att uppfylla vart och ett av de tio friluftslivsmålen anges under varje mål externt respektive internt riktade åtgärder. Det är åtgärder som tagits fram av myndighetens olika avdelningar att arbeta med inom den ordinarie verksamheten. För varje åtgärd anges vilken avdelning inom Länsstyrelsen som har ansvaret för att åtgärden genomförs. För vart och ett av de tio friluftslivsmålen finns sedan en avdelning som, utifrån sin ordinarie verksamhet, har ett särskilt ansvar att genomföra åtgärder som bidrar till att målet nås. En sammanställning av alla åtgärder återfinns som bilaga i slutet av denna handlingsplan.

1 Inledning

Enligt länsstyrelsernas regleringsbrev ska länsstyrelsen samordna och leda det regionala arbetet med friluftslivspolitikerna i samverkan med Skogsstyrelsen, kommunerna och andra berörda aktörer. Länsstyrelserna ska även redovisa till Naturvårdsverket vilka åtgärder som har genomförts för att stärka arbetet med tätortsnära natur och för att målen för friluftslivspolitikerna ska få ett ökat genomslag.

1.1 Syfte och mål med handlingsplanen

Syftet med denna interna handlingsplan är att koordinera arbetet och visa inriktningen för hur Länsstyrelsen i Västmanlands län ska arbeta för att nå friluftslivsmålen. Handlingsplanen ska ses som ett långsiktigt stöd och vägledning för Länsstyrelsen i Västmanlands läns interna och externa arbete med friluftsliv och friluftslivspolitikerna. Arbetet innebär också att andra politiska mål som Agenda 2030, de 16 miljö kvalitetsmålen med flera mål ska beaktas.

Målet med handlingsplanen är att Länsstyrelsen i Västmanlands län kontinuerligt och i samverkan beaktar de tio målen för friluftslivspolitikerna i det dagliga arbetet där det är relevant.

1.2 Läsanvisning

Handlingsplanen är uppdelad enligt följande: Först ges en inledning med planens syfte och mål, därefter en bakgrund som tar upp definitioner samt andra nationella mål som ska beaktas i arbetet. Handlingsplanen är sedan indelad efter de tio målen för friluftslivspolitikerna med en beskrivning av målet och dess preciseringar enligt skrivningarna i Regeringens skrivelse 2012/13:51, *Mål för friluftslivspolitikerna* (Regeringskansliet, 2012). För varje mål anges vilken myndighet som har det nationellt samordnande ansvaret för målet. Under varje mål presenteras också en kort beskrivning av utvecklingen i Sverige i form av utdrag ur Naturvårdsverkets sammanfattningar för respektive mål i rapporten *Friluftsliv för alla - Uppföljning av de tio målen för friluftslivspolitikerna*. (Naturvårdsverket, 2015). För varje mål ges även en kort beskrivning av nuläget i Västmanlands län.

För vart och ett av de tio friluftsmålen finns sedan en avdelning som, utifrån sin ordinarie verksamhet, har ett särskilt ansvar att genomföra åtgärder som bidrar till att målet nås.

Under varje mål anges sedan externt respektive internt riktade åtgärder för att uppfylla målet. Med externt riktade åtgärder avses åtgärder som utgår från Länsstyrelsen i Västmanlands län men som har en eller flera externa mottagare exempelvis Region Västmanland, Skogsstyrelsen eller länets kommuner. Internt riktade åtgärder är de åtgärder som Länsstyrelsen genomför riktad mot en eller flera berörda avdelningar inom den egna organisationen. Under rubrikerna externt och internt så anges i underrubriker vilken avdelning som har huvudansvaret för att åtgärden genomförs. I många fall behöver den ansvariga avdelningen hjälp av

andra avdelningar att genomföra åtgärden. För varje friluftslivsmål anges också de mål i Agenda 2030 som främst bedöms beröras av respektive mål.

1.3 Så togs den interna handlingsplanen fram

Arbetsgången vid framtagandet av den interna handlingsplanen var enligt följande:

Information gick ut till samtliga avdelningar om uppdraget att ta fram en intern handlingsplan för friluftsliv med en uppmaning att kontakta friluftslivssamordnaren för ett möte om hur respektive avdelning kan bidra med åtgärder till handlingsplanen. Vid dessa möten informerades om de tio nationella målen för friluftspolitiken samt Länsstyrelsens friluftslivsuppdrag. Avdelningarna uppmanades att se om något eller några av målen berör dem. Om så var fallet föreslå åtgärder under dessa friluftslivsmål som avdelningen ansåg att de, utifrån sin verksamhet, kunde genomföra för att bidra till uppdragets genomförande. Inlämnade åtgärder har sedan sammanställts under respektive mål. Handlingsplanen skickades därefter ut på internremiss varpå handlingsplanen har justerats utifrån inkomna synpunkter. Den slutliga handlingsplanen har sedan antagits på en rond med Landshövdingen den 26 oktober 2021.

2 Bakgrund

2.1 Friluftslivspolitik

Friluftsliv är en angelägen fråga för regeringen och ett prioriterat politikområde. Det övergripande målet för friluftslivspolitik är att stödja människors möjligheter att vistas i naturen och utöva friluftsliv. Allemansrätten är en grund för friluftslivet. Alla människor ska ha möjlighet att få naturupplevelser, välbefinnande, social gemenskap och ökad kunskap om natur och miljö. Staten har därmed en viktig roll i att stötta och stimulera de ideella organisationernas verksamhet i syfte att öka människors friluftslivsaktiviteter.

Friluftslivet är brett och spänner över flera politikområden, där naturvård, regional tillväxt, jordbruk, skogsbruk, landsbygdsutveckling, folkhälsa och utbildning och forskning är några exempel. Friluftslivets folkhälsoaspekter och såväl den förebyggande som den rehabiliterande hälsovården, liksom kulturlivet och samhällsplaneringen, är centrala. För att värna de tätortsnära grönområdena har den kommunala planeringen en nyckelroll. I regeringens skrivelse 2012/13:51 *Mål för friluftslivspolitik* står

”En rik tillgång på natur samt allemansrätten, individens intresse och ideella organisationers engagemang är grunden för människors möjligheter att bedriva friluftsliv”.

I december 2012 beslutade regeringen om följande tio friluftslivsmål för friluftslivspolitik (Miljödepartementet, 2012).

1. Tillgänglig natur för alla
2. Starkt engagemang och samverkan
3. Allemansrätten
4. Tillgång till natur för friluftsliv
5. Attraktiv tätortsnära natur
6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling
7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet
8. Ett rikt friluftsliv i skolan
9. Friluftsliv för god folkhälsa
10. God kunskap om friluftslivet

Hälsa, naturförståelse och regional utveckling är utgångspunkten för målen. Till målen finns preciseringar som fördjupar och förtydligar målens innebörd. Ansvaret för att genomföra och följa upp friluftslivspolitik delas mellan flera myndigheter. Naturvårdsverket har ansvaret att samordna det nationella friluftslivsarbetet mellan olika myndigheter. Naturvårdsverket har även till uppgift att

samordna Länsstyrelsernas friluftslivssamordnarnätverk. På regional nivå ansvarar länsstyrelserna för att samordna arbetet.

2.2 Vad är friluftsliv?

Friluftsliv bygger i grunden på ett möte mellan människa och natur. I mötet uppstår en upplevelse som är individuell och skapar värde på olika sätt, för olika människor. Förordning om statsbidrag till friluftsförbund SFS 2010:2008 (Miljödepartementet, 2010) definierar friluftsliv som

”Vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskap för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling”.

Begreppet friluftsliv är brett och omfattar även rekreation och naturturism. Friluftslivet utvecklas ständigt och det går inte att dra någon tydlig gräns för vad som innefattas. Gemensamt är emellertid naturen som en arena och att allemansrätten är en grund för friluftslivet. Vissa former av friluftsliv går utöver allemansrätten, till exempel fiske, jakt och skoterkörning.

2.3 Natur- och kulturlandskapet

Regeringen lyfter fram att tillgång till natur är en förutsättning för att folk ska kunna bedriva olika typer av friluftsliv. Även ordet natur ska ses som inkluderande, i definitionen för friluftsliv anges natur- och kulturlandskapet. I Västmanland blir det särskilt tydligt då de flesta naturmiljöer har präglats av mänsklig verksamhet och därmed även är en del av en kulturmiljö. Dessutom har

många kulturmiljöer vatten- och grönområden som kan vara intressanta ur ett friluftslivsperspektiv.

Natur för friluftsliv är både nära och långt borta, både påverkad och opåverkad av människan. Staden med dess parker och grönstråk, skogen, odlingslandskapet, ängs- och hagmarker, fornlämningsområden och andra kulturmiljöer är viktiga arenor för friluftsliv. Natur innefattar även vattnet, det vill säga Västmanlands sjöar och vattendrag vilka också är viktiga friluftslivsområden i länet.

Friluftslivet är naturvårdens sociala dimension och är därmed en viktig grund för prioritering av naturvårdsinsatser och hänsynstaganden i mark- och vattenanvändning. Naturen tillhandahåller många olika ekosystemtjänster varav flera är kopplade till attraktiva friluftsmiljöer. De ger oss nyttigheter såsom skogspromenader, bad, naturbaserad turism, rekreationsaspekten av jakt, svamp- och bärplockning och fritidsfiske.

2.4 Bostadsnära och tätortsnära natur

Det finns ingen vedertagen definition av vad som avses med bostadsnära eller tätortsnära natur. Människor använder natur på olika sätt och kommer genom egna val och förmågor och på grund av naturgivna förhållanden och kommunikationsnät i kontakt med natur på varierande avstånd från bostaden. Man brukar tala om natur belägen inom eller på nära avstånd från en tätort. Ska ett naturområde vara intressant för invånare i en tätort bör det ligga inom 1–2 km.

Forskning visar att 300 meter är en gräns för hur långt man är beredd att gå till ett grönområde för att göra det ofta. Detta är särskilt viktigt för grupper som barn, äldre eller personer med funktionsnedsättning som har svårare att ta sig ut eller förflytta sig långa sträckor.

2.5 Värdet av friluftsliv

Friluftsliv bygger i grunden på ett möte mellan människa och natur. I mötet uppstår en upplevelse som är individuell och skapar värde på olika sätt, för olika människor. Friluftslivet är värdefullt för Sverige, både för den enskilda människan och för samhället i stort. Friluftsliv bidrar till att förbättra människors fysiska och psykiska hälsa, vilket indirekt leder till stora samhällsekonomiska besparingar. Behovet av friluftsliv varierar mellan olika personer såväl som grupper i samhället. Exempelvis barn, äldre, personer med funktionsvariationer, nyanlända och utrikesfödda men även mellan kvinnor och män, flickor och pojkar inom olika områden. Samtidigt kan friluftsliv bidra till regional utveckling på olika sätt genom till exempel etablering av olika anläggningar som underlättar och stimulerar till besök och varierande aktiviteter.

Människors kontakt med naturen har minskat de senaste hundra åren. I dagens samhälle spelar friluftslivet en avgörande roll i att skapa förståelse för naturen och allt levande. Friluftsliv är en viktig del i att bidra till en miljömedvetenhet och en hållbar utveckling. Denna miljömedvetenhet kan i förlängningen bidra till att människor värdesätter naturen högre och prioriterar att bevara den. Dessutom kan friluftslivet indirekt bidra till att gynna ljuskrävande arter genom skötselåtgärder som genomförs för att hålla friluftsområden öppna. Stigar och cykelleder med blommande brynzoner kan till exempel skapa spridningskorridorer för fjärilar.

2.6 Allemansrätten och äganderätten

I regeringsformen anges varje medborgares fri- och rättigheter. Viktiga sådana är allemansrätt och äganderätt. Allemansrätten är en sedvanerätt (2 kap 15 § regeringsformen) (Sveriges riksdag, 2021) och innebär att vi får vistas i naturen oavsett vem som äger marken. Med allemansrätten följer krav på hänsyn och varsamhet – mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor i naturen. Skyldigheterna kan enkelt sammanfattas med ”inte störa – inte förstöra”. För att allemansrätten ska fungera är det viktigt att se till de enskilda markägarnas möjligheter att bedriva sin verksamhet, det vill säga att nyttjandet av friluftslivet sker utan att störa eller förstöra för markägaren. Med äganderätten följer skyldigheten att tåla att allmänheten med stöd av allemansrätten ska ha tillgång till naturen.

Allemansrätten är en grundförutsättning för friluftslivet. Den gäller för oss alla och har stor betydelse för våra möjligheter att vistas i naturen, inte bara för den enskilde utan också för organisationer och turistnäring. Det innebär att organisationer och turistföretag kan dra nytta av allemansrätten i sin verksamhet. I grunden gäller dock allemansrätten för enskilda individer och inte grupper. Organisationer och turistföretag som har verksamheter på andras ägor bör därför göra en överenskommelse med markägaren.

Allemansrätten omges av lagar som sätter gränser för vad som är tillåtet eller inte, till exempel stängselgenombrott (regler om att säkerställa passage genom stängsel), strandskyddsbestämmelser och förbud mot nedskräpning enligt miljöbalken, artskydd samt terrängkörning enligt terrängkörningslagen.

Brottsbalken reglerar hemfridsbrott, egenmäktigt förfarande, skadegörelse och tagande av olovlig väg. Andra exempel är lagen om tillsyn över hundar och katter och lag om gatuhållning och skyltar. Det är inte alltid möjligt att ge exakta besked om vad som är tillåtet att göra i naturen. Vissa aktiviteter som ingår i allemansrätten kan på känsliga marker eller i stor omfattning leda till störningar eller skador, även om samma aktivitet kan tänkas vara möjlig på annan plats.

2.7 Andra politiska mål och uppdrag som berör friluftspolitiken

Det finns ett antal politiska mål och uppdrag som bör beaktas i arbetet med friluftsmålen. Det är framför allt Agenda 2030, de nationella miljökvalitetsmålen, målområden för folkhälsa samt uppdrag grön infrastruktur.

AGENDA 2030

FN:s Agenda 2030 är en universell agenda som inrymmer 17 globala mål för hållbar utveckling (FN:s generalförsamling, 2015).

Friluftsliv anknyter till flera av dessa 17 mål. Här ges några exempel. Friluftsliv är en viktig faktor för människors möjligheter att leva en hälsosam livsstil vilket mål 3 *God hälsa och välbefinnande* tar upp. Arbetet med friluftsliv bidrar även till att uppfylla mål 4 *God utbildning för alla*, ett mål som tar upp behov av kunskaper och färdigheter för att främja en hållbar utveckling och hållbara livsstilar. Angående mål 5 *Jämställdhet* så kan verksamheter inom friluftsliv och naturturism verka för att kvinnor i lika hög grad som män kan utöva mer krävande friluftslivsaktiviteter där män vanligtvis dominerar.

Anknytningen till mål 10 *Minskad ojämlikhet* i Agenda 2030 kan vara att aktiviteter inom friluftsliv stöttar integrationen genom olika aktiviteter där personer med skiftande bakgrund och etnicitet är tillsammans. Tillgång till säkra, inkluderande och tillgängliga grönområden och offentliga platser uppmärksam-

mas i mål 11 *Hållbara städer och samhällen*. Mål 12 *Hållbar konsumtion och produktion* har ett delmål om att utveckla och genomföra verktyg för att övervaka hur en hållbar utveckling påverkar en hållbar turism som skapar arbetstillfällen och främjar lokal kultur och lokala produkter. Det är viktiga parametrar inom friluftsliv och naturturism. Mål 15 *Ekosystem och biologisk mångfald* tar upp vikten av att integrera ekosystemens och den biologiska mångfaldens värden i bland annat lokala planerings- och utvecklingsprocesser, där friluftsliv utgör en del. Slutligen ett exempel som kopplar till mål 16 *Fredliga och inkluderande samhällen*. Aktiviteter inom friluftsliv och naturturism kan medföra att människor inom ett område lär känna varandra och därmed skapas förutsättningar för en trygg och säker miljö.

DE 16 NATIONELLA MILJÖKVALITETSMÅLEN

Det svenska miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål med preciseringar och ett tjugotal aktuella etappmål (Sverigesmiljomal.se, 2021). Åtta av miljökvalitetsmålen innehåller preciseringar för friluftsliv som bland annat beskriver måltillstånd för skogen, strandmiljöer, sjöar och vattendrag, våtmarker, odlingslandskapet och bebyggd miljö. Målen för friluftslivet utgör en komplettering till dessa preciseringar om friluftsliv som finns till miljökvalitetsmålen.

Illustratör: Tobias Flygar. Källa: sverigesmiljomal.se.

Friluftslivsmålen har också stor betydelse för att uppnå etappmålen för att bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Flera av etappmålen har en tydlig koppling till och påverkan på förutsättningarna för friluftsliv:

- Ekosystemtjänster och resiliens (motståndskraft mot förändring)
- Betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster
- Helhetssyn på markanvändningen
- Skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden
- Miljöhänsyn i skogsbruket
- Ett variationsrikt skogsbruk
- Stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer.

MÅLOMRÅDEN FÖR FOLKHÄLSA

Våren 2018 beslutade regeringen om nya målområden för folkhälsa där de två målområdena *Boende och närmiljö* samt *Levnadsvanor* är särskilt relevanta i arbetet med målen för friluftsliv (Folkhälsomyndigheten, 2021). Bland annat betonar de behovet av tillgång till grönområden i tätorter och i skolmiljöer. Forskningen slår fast att vistelse i skog och mark är positivt för välbefinnandet och naturrekreation på recept har börjat införas i vissa regioner.

FRILUFTSLIV OCH GRÖN INFRASTRUKTUR

Grön infrastruktur definieras som ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras. I begreppet ingår också att för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet. Grön infrastruktur är en förutsättning för att nå miljökvalitetsmålen och andra samhällsmål och bidrar dels med ökad kunskap om landskapets kvaliteter och funktioner, dels hur dessa kan omhändertas i praktisk tillämpning.

Handlingsplanen för grön infrastruktur i Västmanlands län tydliggör hur olika samhällsintressen hör ihop och hur de kopplar till behovet av en resilient (det vill säga motståndskraftig) biologisk mångfald (Länsstyrelsen i Västmanlands län, 2019). Kopplingen mellan friluftsliv, hälsa och en fungerande grön infrastruktur ligger till grund för tio åtgärdsförslag där fokus handlar om Länsstyrelsens roll i att stärka arbetet med kommunernas gröna infrastruktur (*Ibid*).

Handlingsplanen för grön infrastruktur kan även bidra med kunskapsunderlag som visar på landskapets potential för friluftsliv. Kunskapsunderlaget kan sedan utvecklas för att bevara och utveckla områden för friluftsliv som är tillgängliga och har hög kvalitet. Det regionala perspektivet ger en bättre överblick över var det finns möjligheter och utmaningar och hur de bäst kan utvecklas eller tas om hand. Arbetet med friluftsliv i grön infrastruktur kan även hjälpa till att öka förståelsen för naturens betydelse för folkhälsa och välfärd i planering, hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling. Det är viktigt att se friluftslivet i både ett lokalt och ett regionalt perspektiv. Ett friluftslivsområdes kvaliteter och potential för olika friluftslivsaktiviteter kan öka med områdets storlek och om det ingår i en sammanhängande regional helhet.

3 Friluftslivet i Västmanlands län

Västmanlands läns styrkor

Västmanlands län erbjuder goda möjligheter till ett aktivt friluftsliv. Länet har en varierad natur från slättlandskapet vid Mälaren till inlandets skogsområden och våtmarker. Idag finns fler än 120 naturreservat fördelade på alla länets tio kommuner. Det är skyddade områden som representerar vår mer ursprungliga natur och är väl värda att besöka. Vi har många vandringsleder i varierad natur, till exempel Benningeleden och i Fläckebo-Västerfärneboområdet/Svartådalen i Sala kommun. Ridö-Sundbyholmsarkipelagen, Strömsholm och Ängsö i Mälaren erbjuder vackert skärgårdslandskap för cykling eller vandring. Romboleden, Sveriges längsta pilgrimsled, börjar i Munktorp och går via Köping och Skinnskatteberg hela vägen till Trondheim. Länet har också den 25 mil långa bruksleden, indelad i 27 etapper, som går genom sex av länets kommuner. Leden sträcker sig från Västerås norrut till Avesta och Malingsbo i Bergslagen. Den erbjuder omväxlande kultur- och naturlandskap med små brukssamhällen, större vattendrag samt ängsmarker med rik flora på kalkberggrund.

En betydande del av västra Mälaren ligger i länet. Sjön erbjuder goda möjligheter till rikt friluftsliv som skridsko, fågelskådning, bad, båtliv och sportfiske eller besök på öar som exempelvis naturreservaten Ridö-Sundbyholmsarkipelagen och Skutteröarkipelagen. Det förstnämnda erbjuder stigar för vandring eller småvägar för cykelturer i vacker kulturbygd. Skutteröarkipelagen består av fem öar varav Skutterön är den största. Där finns en vandringsled och flera anordningar som underlättar för besökaren.

Länet har även flera vattenleder som lämpar sig väl för både mindre fritidsbåtar och kanotpaddling. Ett exempel är Strömsholms kanal, en ca 11 mil lång vattenväg som öppnades för över 250 år sedan. Den börjar i Smedjebacken i Dalarna, följer Kolbäcksåns vattensystem och passerar fyra kommuner i vårt län innan den når Mälaren. Kanalen kantas av varierad och vacker natur samt intressanta kulturmiljöer.

Naturkartan är en applikation som är gratis att ladda ner. Länsstyrelsen bekostar den för att allmänheten på ett enkelt sätt kunna få information om många av länets naturreservat, vandringsleder, kollektivtrafik, få tips på utflyktsmål mm.

...och utmaningar

Idag varierar möjligheterna att hitta information om naturområden i länets kommuner. Information om områden, leder och annat som hör friluftslivet till är knapphändig. Det kan vara svårt att få en uppfattning om hur olika områden ser ut, hur man tar sig dit och vad man kan göra där. Möjligheterna för intresserade att hitta information om sitt närområde och information om utflyktsmål av olika svårighetsgrad är begränsade. Kopplingen mellan naturområden, friluftsområden och kulturhistoriskt intressanta områden bör utvecklas och tydliggöras för att öka attraktionskraften för respektive område.

Vi bör motverka den manliga norm som verkar råda inom friluftslivet. Det är betydligt vanligare att kvinnor presenteras i samband med lugnare aktiviteter som picknick och grillning i naturen medan män dominerar i till exempel jakt, fiske, cykelåkning och extremsporter. Det befäster sannolikt könsstereotypa tankar och motverkar att fler kvinnor intresserar sig för olika typer av friluftsliv.

Det verkar som friluftsliv har blivit en klassfråga. Många tror att det är nödvändigt med dyrbar utrustning för att ta sig ut i naturen trots att den i sig är gratis. Fler människor än tidigare är beredda på att lägga ut betydande summor på utrustning för att idka friluftsliv medan andra tvingas göra tvärtom. Eftersom naturen i sig är gratis ska vi sprida budskapet att det inte krävs dyrbar utrustning för att utöva friluftsliv.

Riksintressen för friluftsliv i Västmanland

Västmanlands län har 12 riksintressen för friluftsliv. De är Askö-Tidöområdet, Färnaområdet, Hjälmarens, Hjälmare kanal Arbogaån, Malingsbo-Klotenområdet, Nedre Dalälvsområdet, Ridö-Sundbyholmsarkipelagen, Salakalken, Strömsholms kanal Kolbäckån, Strömsholmsområdet, Svartådalen och Ängsöarkipelagen.

Kriterier för områden som utses till riksintressen är bland annat att området ska vara attraktivt för besökare från hela landet och att området utnyttjas mycket av många. Riksintressen för friluftsliv regleras i 3 kapitlet i miljöbalken.

Riksintressena ska i till exempel planfrågor skyddas mot åtgärder som påtagligt kan skada deras värden eller möjligheterna att använda dem för avsett ändamål. Riksintressen ska ges företräde framför andra allmänna och enskilda intressen när frågor om markanvändning avgörs. Pågående jord- och skogsbruk påverkas inte av utpekande av riksintresse.

Förslag på åtgärder kopplade till de tio friluftslivsmålen

I följande kapitel ges en beskrivning av de tio målen för friluftslivspolitikerna inklusive deras preciseringar enligt skrivningarna i Regeringens skrivelse 2012/13:51, *Mål för friluftslivspolitikerna* (Regeringskansliet, 2012). För varje mål anges vilken myndighet som har det nationellt samordnande ansvaret för målet samt den avdelning inom Länsstyrelsen som, utifrån sin ordinarie verksamhet, har ett särskilt ansvar att genomföra de åtgärder som bidrar till att målet nås.

Under respektive mål ges en kort beskrivning av utvecklingen i Sverige i form av utdrag ur Naturvårdsverkets sammanfattningar för respektive mål rapporten *Friluftsliv för alla - Uppföljning av de tio målen för friluftslivspolitikerna*. (Naturvårdsverket, 2015). Under varje mål presenteras också en kort beskrivning av nuläget i Västmanlands län. För varje mål finns förslag på externt respektive internt riktade åtgärder för att uppfylla målet som berörda avdelningar har ställt samman.

4 Mål 1: Tillgänglig natur för alla

Samordnande nationell myndighet: Boverket (boverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för människa och samhälle.

4.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att naturen ska vara tillgänglig för alla. Detta bör innebära följande: Möjligheten att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet är stor och människors olika behov är tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom planering, information och förvaltning av natur- och kulturlandskapet samt andra områden av betydelse för friluftslivet.

Preciseringar:

1. Tillgänglighet till natur- och kulturlandskapet är tillgodosedd inom långsiktig samhällsplanering, förvaltning och skötsel samt fysiska åtgärder, kommunikation, information, vägledning och kunskapsspridning.
2. Utpekade områden med god tillgänglighet är kända, används och uppskattas av besökare.
3. Attraktivt och tillgängligt natur- och kulturlandskap medverkar till ökad användning, bättre hälsa och livskvalitet.
4. Andelen kommuner och länsstyrelser som arbetar med naturvägledning ökar kontinuerligt.

4.2 Nuläget i Sverige

Arbete pågår i landet för att öka tillgängligheten i natur- och kulturlandskapet, både för befolkningen i stort och för särskilda grupper. Allt fler kommuner tar fram strategiska planeringsunderlag om grönstruktur och friluftsliv, samt olika typer av informationsmaterial som kartor och broschyrer. Utvecklingen bedöms som positiv, men det saknas underlag för att bedöma i vilken utsträckning åtgärderna är tillräckliga för att motsvara olika gruppers behov. För att stärka arbetet behövs ökade insatser på nationell och regional nivå för att stödja länsstyrelser respektive kommuner att ta fram regionala långsiktiga planer för tillgänglighetsarbetet och för att kunna genomföra riktade satsningar för att förbättra tillgängligheten till naturen.

Utvecklingen av målet bedöms som positiv.

4.3 Nuläget i Västmanlands län

Majoriteten av kommunerna i vårt län är inte så stora sett till befolkningsmängd, vilket i de flesta fall innebär att tillgången på allemansrättslig natur för friluftsliv är relativt god för tätortsinvånare i de mindre kommunerna. Däremot finns risk för en brist på tillgänglig natur i större orter då den växande befolkningen kan medföra ökat tryck på den allemansrättsligt tillgängliga marken. Den förtätningsdoktrin som nu råder främst i större orter medför att mindre grönområden som nischparker och kvartersparker tenderar att försvinna.

Information om naturområden, leder och annat som hör friluftslivet till varierar. I vissa kommuner är den bra medan i andra mer knapphändig. Möjligheten för intresserade att hitta information om sitt närområde och information om utflyktsmål av olika svårighetsgrad beror följaktligen på var man bor i länet. Knapphändig information innebär svårigheter att få en uppfattning om hur olika områden ser ut, hur man tar sig dit och vad man kan göra där. Kopplingen mellan naturområden, friluftsområden och kulturhistoriskt intressanta områden bör utvecklas och tydliggöras för att öka attraktionskraften för respektive område. För länet finns ännu inte någon regional långsiktig plan med åtgärder, samt genomförda riktade insatser, som kan förbättra tillgängligheten till våra friluftsområden.

4.4 Förslag på åtgärder

4.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle.

1. Länsstyrelsen ska genomföra ett plan- och bostadsmöte med friluftsliv för alla som tema med berörda kommunala tjänstepersoner.
2. Länsstyrelsen ska bevaka frågor om friluftsliv, inklusive ekosystemtjänster som kopplar till friluftsliv, i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen.

3. Länsstyrelsen ska stötta andra aktörer att tillgängliggöra fornvårdsobjekt genom information och skötsel.

Avdelningen för miljö

4. Länsstyrelsen ska i arbetet med Vattenmyndighetens åtgärdsprogram använda multifunktionalitet och ekosystemtjänster i delprojekt som motivering till genomförandet av åtgärder. Då kan friluftsliv lyftas som en del av multifunktionaliteten samt att rekreation är en kulturell ekosystemtjänst. Exempel: dagvattenanläggningar och våtmarker kan även bli attraktiva ur rekreationssynpunkt.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

5. Länsstyrelsen ska i sitt arbete med landsbygdsutveckling höja landsbygdens attraktivitet, samt utveckla en hållbar besöksnäring. Arbetet med landsbygdsutveckling ska bidra till en smidig övergång mellan stad och land.
6. Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.
7. Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka i landsbygdsprogrammet. Cykelleder, vandringsleder och bryggor är exempel på investeringar som kan stödjas och som bidrar till att tillgänglig natur för alla ökar, däribland personer med funktionsvariationer.

Avdelningen för naturvård

8. Länsstyrelsen ska inventera vilka kommuner som har strategiska planeringsunderlag om friluftsliv och stötta de kommuner som inte har att ta fram sådana. Länsstyrelsen ska sedan verka för att dessa underlag samordnas med andra kommunala underlag samt också Länsstyrelsens underlag för att uppnå synergieffekter. Exempel på sådana strategiska planeringsunderlag är friluftslivsplaner, grönstrukturplaner eller översiktsplaner.
9. Länsstyrelsen ska arbeta för att områden som är utpekade för friluftsliv är kända. Exempel på sådana områden är riksintressen för friluftsliv och naturreservat med fokus på friluftsliv. Prioriterade målgrupper är barn, äldre, särskilt utsatta grupper och personer med funktionsnedsättning.
10. Länsstyrelsen ska kontinuerligt tillhandahålla uppdaterad information på Länsstyrelsens hemsida och på Naturkartan om allemansrätten samt om natur- och kulturresevat. Informationen ska även ange hur tillgängliga besöksmålen är för olika målgrupper. Allt för ökad användning och bättre hälsa och livskvalitet. Informationen för de mest välbesökta områdena ska finnas på flera språk för att vara tillgänglig för alla.

11. Länsstyrelsen ska kontinuerligt stötta länets kommuner att utveckla naturvägledning.
12. Länsstyrelsen ska uppmuntra kommunerna att söka LONA-medel för projekt som ökar tillgängligheten till naturen för kommuninvånarna.
13. Länsstyrelsen ska ta hänsyn till tillgänglighet för allmänheten vid prövning och tillsyn, till exempel vid uppförandet av anläggningar. I det ingår att bevaka att de är tillgängliga för alla samt att olika former av friluftsliv beaktas.
14. Länsstyrelsen ska beakta friluftslivets behov och särskilt lyfta detta som en viktig aspekt i arbetet med grön infrastruktur i olika samverkansprojekt och kontakter.
15. Länsstyrelsens naturvårdsavdelning ska i samverkan med avdelningen för människa och samhälle ta fram en vägledning för hur grön infrastruktur och ekosystemtjänster ska synliggöras och tillämpas i planprocessen.
16. Länsstyrelsen ska fortsätta satsa på arbetet med anordningar för ökad tillgänglighet i skyddade områden.
17. Länsstyrelsen ska genom guidningar och ljudinspelningar i skyddad natur nå ut till fler grupper i samhället, till exempel synskadade och nysvenskar.
18. Länsstyrelsen ska samverka med länets kommuner i arbetet med att få nya samhällsgrupper att besöka skyddade områden.

4.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Inga internt riktade åtgärder under detta friluftsmål.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

5 Mål 2: Starkt engagemang och samverkan

Samordnande nationell myndighet: Naturvårdsverket (naturvardsverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

5.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitiken bör vara ett starkt engagemang och samverkan där personligt och ideellt engagemang står i centrum. Organisationerna bör i högre grad än i dag samverka. Ökad samverkan kan bidra till att fler människor ägnar sig oftare åt friluftsliv. Det bör även finnas etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet lokalt, regionalt och nationellt.

Preciseringar:

1. Andelen kommuner i Sverige som har lokala friluftsråd eller liknande ökar kontinuerligt.
2. Länsstyrelserna eller någon annan regional huvudman samordnar arbetet med friluftsliv regionalt och vägleder kommunerna.
3. Det finns ett etablerat nätverk för friluftsliv mellan statliga myndigheter och myndigheterna samverkar med de ideella friluftorganisationerna, de kommersiella aktörerna, kommunerna och markägarna i syfte att tillgängliggöra svenskt natur- och kulturlandskap.
4. Människors utevistelse i natur- och kulturlandskapet ökar.

5.2 Nuläget i Sverige

Det finns etablerade nätverk för dialog och utveckling av friluftslivet. Tankesmedjan för friluftsliv är uppskattad. Nationellt behöver nätverket utvecklas för att bidra till politikens mål. Länsstyrelsernas roll i genomförandet är delvis oklar och det saknas resurser, men majoriteten uppger att de arbetar med målen och samverkar med andra aktörer. 18 procent av kommunerna har lokala friluftsråd, en andel som varit konstant de senaste åren. LONA-medlen är av stor vikt för att i samverkan mellan kommun och det ideella skapa friluftslivsåtgärder. De ideella föreningarna står för en viktig del av friluftslivet, men engagemanget i föreningar tenderar att förändras. Ökade statliga bidrag till friluftorganisationerna bidrar till måluppfyllelse. Utövandets är stabilt.

Utvecklingen av målet bedöms som neutral.

5.3 Nuläget i Västmanlands län

Länsstyrelsen är med i Naturvårdsverkets nationella nätverk för länsstyrelsernas friluftslivssamordnare. I länet har Region Västmanland skapat ett nätverk med ledhuvudmän för länets vandrings- och cykelleder. Det finns inte någon aktör som har huvudansvar för alla länets leder utan berörda har ansvar för sina delar av lederna. Syftet med nätverket, som består av tjänstepersoner från länets tio kommuner länets samt Länsstyrelsen, är att samordna arbetet med länets vandrings- och cykelleder. Region Västmanland fungerar som samordnare för nätverket och håller i möten eller annat som kan höra till den rollen. Länsstyrelsen har ansvar för de delar av lederna som går i skyddade områden. Länsstyrelsen kan också använda nätverket i sitt friluftslivsuppdrag.

Några kommuner har friluftsråd, exempelvis Västerås som även har en tvärssektoriell samverkans- och planeringsgrupp. Ett bra exempel på engagemang och samverkan i länet är Stiftelsen för främjande av trafiken på Strömsholms kanal eller Kanalbolaget för Strömsholms kanal. Kommunerna längs denna vattenväg samverkar för att upprätthålla Strömsholms kanal med allt vad där hör till. Ett utvecklingsområde är att öka kontakten mellan myndigheterna och ideella föreningar och organisationer med verksamhet inom friluftsliv. Region Västmanland och Länsstyrelsen skulle tillsammans kunna utveckla ett sådant nätverk.

5.4 Förslag på åtgärder

5.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Genom att Länsstyrelsen stöttar, uppmuntrar och samverkar med kommuner, hembygdsföreningar, fastighetsägare och aktörer att värna, sköta och bevarandet kulturmiljöer och fornlämningar engagerar det fler människor i länet.

2. Genom befintliga etablerade nätverk mellan Länsstyrelsen, ideella föreningar, skolor, kommersiella aktörer, kommunerna och markägarna sprids information om kulturlandskapet och man arbetar gemensamt med att tillgängliggöra det.
3. Genom att Länsstyrelsen arbetar utifrån en fornvårdstrategi med tillhörande fornvårdsplan samt samordnar arbetet med berörda aktörer ökar tillgängligheten till olika kulturmiljöer och fornlämningar för alla.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

4. Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom landsbygdsprogrammet. Exempel på stöd är upprustning av samlingslokaler på landsbygden vilka har stor betydelse för att enkelt kunna träffas och bidra till ökat engagemang och samverkan i bygden.
5. Länsstyrelsen ska informera om Leadermetoden, en metod som bygger på ett starkt engagemang och trepartssamverkan mellan privat, ideell och offentlig verksamhet. Det finns EU-medel att söka för sådana Leaderprojekt. Medel för Leaderprojekten söks hos det Leaderområde man tillhör.
6. Länsstyrelsen ska verka för ett brett partnerskap för landsbygdsutveckling och att det finns en väl fungerande plattform för samverkan rörande bland annat friluftslivsfrågor. I partnerskapet ska ingå representanter för olika grupper som är verksamma på landsbygden i Västmanlands län, som exempel kan nämnas Naturskyddsföreningen, Västmanlands idrottsförbund och Leaderområdena.

Avdelningen för naturvård

7. Länsstyrelsen ska stötta föreningar och ideella organisationer som arbetar med friluftsliv i länet och uppmantra kommunerna att göra detsamma.
8. Länsstyrelsen ska vara med i samt stötta Region Västmanlands nätverk med ledhuvudmän i länet.
9. Länsstyrelsen ska inventera vilka kommuner som har friluftsråd och stötta de kommuner som saknar råd att inrätta ett sådant.
10. Länsstyrelsen ska öka sin samverkan med ideella friluftsföreningar och kommersiella aktörer om hur våra skyddade områden kan nyttjas för friluftsliv och naturturism.
11. Länsstyrelsen ska fortsätta att delta i det av Naturvårdsverket etablerade nationella nätverket för friluftsliv.
12. Länsstyrelsen ska stärka sin samverkan med Region Västmanlands folkhälsoarbete. Länsstyrelsen ska här särskilt lyfta betydelsen av ett rikt friluftsliv som en viktig del i folkhälsoarbetet.

13. Länsstyrelsen ska inom ramen för arbetet med grön infrastruktur stödja kommunerna att hitta samverkansprojekt över kommungränser som stärker den gröna infrastrukturen som har betydelse för friluftslivet.

5.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för naturvård

14. Länsstyrelsen ska skapa ett internt friluftslivsnätverk. Eftersom friluftslivsfrågor berör flera enheter inom Länsstyrelsen behöver vi ett internt nätverk som kan identifiera och prioritera vad vi behöver göra för att uppfylla målen för friluftsliv.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

6 Mål 3: Allemansrätten

Samordnande nationell myndighet: Naturvårdsverket (naturvardsverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

6.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att allemansrätten är grunden för friluftslivet. Målet bör innebära att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.

Preciseringar:

1. De regler och den tillsyn som förtydligar allemansrätten tillämpas effektivt. Syftet är att allemansrätten ska vara fortsatt stark.
2. Allmänhetens, markägares, föreningars, företags och myndigheters kunskap om allemansrätten och dess möjligheter och begränsningar är god.
3. Dialog med bland annat intresseorganisationer, markägare, företag och myndigheter om allemansrätten genomförs för att öka kunskapen, ge större förståelse och finna lösningsmodeller om intressekonflikter eller konflikter uppstår när det gäller allemansrättsrelaterade frågor.

6.2 Nuläget i Sverige

De undersökningar som genomförts av allmänhetens kunskap om allemansrätten visar att de grundläggande kunskaperna är goda. Regelverket som sätter gränserna för allemansrätten har inte förändrats under de senaste åren, några förtydliganden av allemansrättens gränser har inte skett. Tillsynen för att stävja överträdelser av allemansrättens gränser är svag. Ett sätt att förbättra tillsynen skulle kunna vara att ge fler personer ordningsvaks befogenheter. För att behålla och öka kunskapen om allemansrätten är det viktigt att arbetet som Naturvårdsverket och andra organisationer gör fortsätter och att det finns en finansiering för detta. Det bör finnas en beredskap och kunskap inom Naturvårdsverket för samhällsförändringar och nya fenomen och hur allemansrätten ska anpassas till detta.

Utvecklingen av målet bedöms som neutral.

6.3 Nuläget i Västmanlands län

Många föreningar och organisationer i länet bidrar till att öka kunskapen om allemansrätten. Utrikes födda kvinnor och män samt flickor och pojkar behöver få information om vad allemansrätten innebär eftersom det är något som endast finns i ett fåtal länder. Det finns dock ett behov av att tydliggöra allemansrättens skyldigheter såväl som rättigheter. Kunskapen om allemansrättens begränsning mot annan lagstiftning exempelvis terrängkörningslagen och nedskräpning behöver öka. Även kunskapen om vad föreningar och naturturismföretag kan göra på andras marker brister ibland. Här finns en förbättringspotential som exempelvis Länsstyrelsen, Region Västmanland och länets kommuner skulle kunna bidra med. Allemansrätten är grundläggande för friluftslivet. Missbrukas den finns risk att framtida möjligheter till naturupplevelser begränsas.

6.4 Förslag på åtgärder

6.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Länsstyrelsen ska bevaka frågor om friluftsliv och allemansrätt i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen.
2. Länsstyrelsen ska beakta och informera om gällande strandskydd till kommunerna vid planarbetet.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

3. Länsstyrelsen ska beakta allemansrätten vid handläggning och beslut av EU-medel inom Landsbygdsutveckling. Kontroll skall alltid göras som säkerställer att rätt tillstånd, inklusive markägartillstånden finns. Det krävs alltid tillstånd vid investeringar som görs på större områden på mark, vatten och strand, som exempelvis anläggning av bredbandsnät och viltstängsel.

Avdelningen för naturvård

4. Länsstyrelsen ska kontinuerligt föra en dialog med berörda föreningar och organisationer om allemansrätten.
5. Länsstyrelsen ska stötta föreningar och organisationer att ordna kurser i allemansrätten för olika målgrupper i samhället. Här är det viktigt att bevaka så att kurserna är tillgängliga för alla målgrupper.
6. Länsstyrelsen ska uppmuntra och stötta länets kommuner att utbilda skolans lärare och elever om allemansrätten.
7. Inom särskilda projekt och satsningar relevanta för allemansrätten ska Länsstyrelsen informera och vägleda om denna.
8. Länsstyrelsen ska bevaka allemansrätten vid provning och tillsyn.

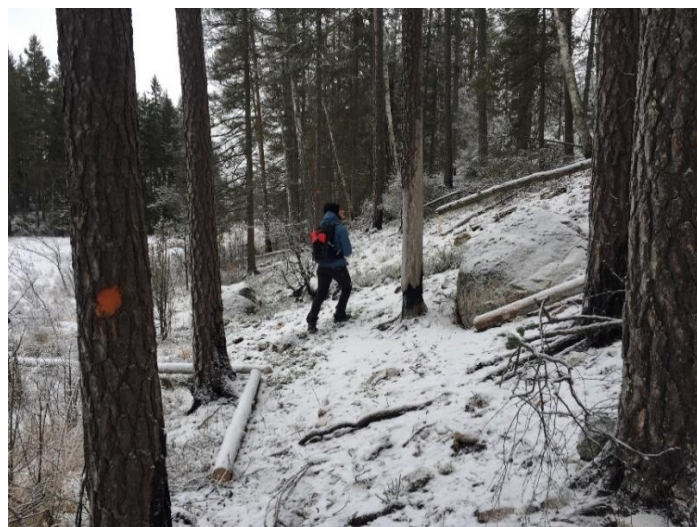
6.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för naturvård

9. Länsstyrelsen ska ordna en intern kortkurs eller quiz om allemansrätten.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

7 Mål 4: Tillgång till natur för friluftsliv

Samordnande myndigheter: Skogsstyrelsen (skogsstyrelsen.se) och Naturvårdsverket (naturvardsverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

7.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att det finns tillgång till natur för friluftslivet. Detta bör innebära att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.

Preciseringar:

1. Antalet områden av lokalt, regionalt och nationellt intresse för friluftsliv som är kända och kartlagda med värdebeskrivningar ökar.
2. Andelen översiktsplaner som behandlar och visar tillgången till natur- och kulturlandskap med olika upplevelsevärden i hela kommunen ökar och uppdateras kontinuerligt.
3. Friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande.
4. Modeller för att lösa eventuella målkonflikter mellan olika intressen är etablerade.

7.2 Nuläget i Sverige

Det finns verktyg för att tillgodose friluftslivets tillgång till attraktiva kultur- och naturlandskap inom såväl fysisk planering som hållbart brukande, men de används inte likadant på alla plan. De flesta friluftaktiviteter sker i miljöer nära hemmet som inte är skyddade, men studier visar att brist på tillgång till miljöer för friluftsliv delvis hindrar människors möjlighet till friluftsliv. Skogslandskapet riskerar att delas i ett produktionslandskap med låg medelålder och ett skyddat landskap med hög ålder med nuvarande skogsbruk. Det är oklart hur detta påverkar friluftslivet. En viktig insats för att nå målet är en god vägledning liksom kompetensutveckling i hur friluftsliv kan belysas tydligare i planeringsarbetet inom såväl det offentliga samhället som de areella näringarna.

Utvecklingen av målet bedöms som neutral.

7.3 Nuläget i Västmanlands län

Västmanlands län har god tillgång till allmänrättsligt tillgänglig mark. Vi har en varierad natur, från kuperat skogslandskap i norr till skärgårdsmiljöer i söder, där allmänheten har möjlighet att idka friluftsliv. Emellertid är det viktigt att markanvändningen i dessa områden har friluftslivet i åtanke, vilket bör ske i exempelvis arbetet med det regionala skogsprogrammet för Västmanlands län. Eftersom majoriteten av friluftaktiviteter sker i människors närområden så är dessa särskilt viktiga. Länets kommuner bör därför ta fram strategiska planeringsunderlag om grönstrukturer och friluftsliv så att friluftslivsmålen beaktas i samhällsplaneringen.

7.4 Förslag på åtgärder

7.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Länsstyrelsen ska stötta kommunerna vid kartläggning av naturområden som är lämpliga för friluftsliv. Kartläggningen bidrar till kommunernas underlag för fysisk planering i översiktsplaneringen. (Till hjälp finns en vägledning framtagen av Naturvårdsverket).
2. Länsstyrelsen ska bevaka frågor om natur för friluftsliv inklusive ekosystemtjänster i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen.
3. Länsstyrelsen ska tillgängliggöra fornvårdsobjekt genom information och skötsel.
4. Länsstyrelsen ska arbeta för att kulturmiljöer och fornlämningar i länet är kända för allmänheten eller finns registrerade i fornlämningsregistret.
5. Länsstyrelsen ska samverka med länets kommuner för att vårda och sköta värdefulla kulturmiljöer och fornlämningar så att de blir attraktiva och tillgängliga att besöka.

6. Länsstyrelsen ska arbeta för att kulturlandskap säkerställs genom fysisk planering och med bevarande och hållbart brukande kommer kulturmiljöerna att kunna nyttjas i framtiden.
7. Genom att Länsstyrelsen tillvaratar allmänhetens efterfrågan och intresse av kulturmiljöer kommer de att nyttjas som friluftslivs- och besöksmål.

Avdelningen för miljö

8. Länsstyrelsen ska vid samråd enligt 6 kapitlet miljöbalken bevaka att friluftslivsfrågan beaktas i de ärenden där det är en relevant fråga.
9. Länsstyrelsen ska lyfta gynnande av friluftslivet som ett åtgärdsområde vid efterbehandling av föroreningsskadade områden.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

10. Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.
11. Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom Landsbygdsprogrammet.
12. Länsstyrelsen ska vid arbete med landsbygdsutveckling beakta att stödmottagare synliggör nya och befintliga besöksmål.

Avdelningen för naturvård

13. Länsstyrelsen ska initiera en dialog med Skogsstyrelsen om friluftsliv kopplat till skog och skogsbruk.
14. Länsstyrelsen ska uppmuntra kommunala LONA-ansökningar som syftar till att förbättra kommunernas kunskapsunderlag om tätortsnära naturområden.
15. Länsstyrelsen ska bevaka att grönområden bevaras i arbetet med prövning och tillsyn.
16. Länsstyrelsen ska initiera och verka för pilotprojekt inom en eller flera kommuner om hur grön infrastruktur kan integreras i planeringen och till exempel tillgodose behovet av grönstruktur och friluftsområden.

7.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för landsbygdsutveckling

17. När Länsstyrelsen har beslutat om en våtmark bör det göras en bedömning om det finns utrymme för att göra den tillgänglig för allmänheten, exempelvis för fågelskådare.

Avdelningen för naturvård

18. Länsstyrelsen ska se över behovet av en övergripande strategi för friluftslivssatsningar inom statligt förvaltade naturreservat.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

8 Mål 5: Attraktiv tätortsnära natur

Samordnande nationell myndighet: Boverket (boverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för människa och samhälle.

8.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitiken bör vara att det finns attraktiv tätortsnära natur för friluftslivet. Målet bör innebära att befolkningen har tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.

Preciseringar:

1. Tillgången till sådant tätortsnära natur- och kulturlandskap som är attraktivt för friluftslivet ökar genom bevarande, utveckling och nyskapande.
2. Närbarheten till och inom tätortsnära natur- och kulturlandskap ökar genom vägar, stigar, vandringsleder, cykelvägar, ridvägar och kollektivtrafik samt genom information om dessa möjligheter.
3. Andelen av det tätortsnära natur- och kulturlandskapets kvaliteter och upplevelsevärden som är bevarade och utvecklas genom strategisk planering, förvaltning, dialog och skötsel ökar kontinuerligt.

8.2 Nuläget i Sverige

Nuvarande insatser uppskattas gynna friluftslivsmålet nu och de närmaste åren, men samtidigt finns många starka intressekonflikter i det tätortsnära landskapet där annan markanvändning prioriteras framför friluftsliv. En stor del av friluftslivet till vardags utövas i det tätortsnära natur- och kulturlandskapet. För de flesta finns det närmaste grönområdet inom gångavstånd och ett skyddat naturområde inom cykelavstånd. Det pågående arbetet på nationell, regional och framför allt lokal nivå skapar goda förutsättningar för att den tätortsnära naturen finns tillgänglig, har bra kvalitet och är känd. Lokala naturvårdsatsningen, LONA, har spelat en viktig roll i detta arbete. För att kunna bedöma nåbarheten till och kvaliteten inom tätortsnära naturområden, behövs bättre underlag. Den betydande risken att tätortsnära natur tas i anspråk för bebyggelse samt andra utmaningar som många tätorter står inför, betyder att flera insatser behövs för att säkerställa en positiv utveckling.

Utvecklingen av målet bedöms som neutral.

8.3 Nuläget i Västmanlands län

I alla länets tio kommuner finns god tillgång till allemansrättslig mark vilket också gäller tätortsnära natur. Generellt sett är trycket på den tätortsnära naturen inte hög, med undantag för Västerås som har högst invånarantal. För att bibehålla det gynnsamma läget med tillgång till tätortsnära natur så har kommunerna ett stort ansvar att säkerställa att attraktiva tätortsnära naturområden inte exploateras. Arbetet med att utveckla den gröna infrastrukturen i tätorter är ännu i sin linda men kommer allt mer. Här finns ett verktyg som länets kommuner kan ta hjälp av Länsstyrelsen att utveckla i sin planering.

8.4 Förslag på åtgärder

8.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Länsstyrelsen ska bevaka frågor om tätortsnära natur i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen. Exempel är tillgång till parker och grönområden för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning, förskolor och skolors behov av naturområden som skolskogar mm.
2. Länsstyrelsen ska samverka med kommunerna om förbättrad tillgänglighet och skötsel av fornlämningar och kulturmiljöer i tätorterna så att de kan fylla en viktig roll som kunskapskälla och besöksmål för allmänheten.
3. Genom att Länsstyrelsen uppmuntrar kommuner och föreningar att upprätta avtal, skötselplaner och informationsinsatser vid fornlämningar och kulturmiljöer ökas tillgängligheten och upplevelsen av miljöerna.

4. Länsstyrelsen ska uppmuntra kommunerna att ansvara för att kulturmiljöer och kulturarvet tillvaratas i den fysiska planeringen och att miljöerna ses som värdefulla rekreatiomsområden.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

5. I arbetet med landsbygdsutveckling kan stöd ges till organisationer som genomför insatser som bidrar till tätortsnära natur under förutsättningen att det avgränsade området ingår i landsbygdsbeskrivningen. Kommuners översiktsplaner är något som kan användas vid bedömningen. Det är fördelaktigt om investeringen är prioriterad i kommunen.

Avdelningen för naturvård

6. Länsstyrelsen ska informera länets kommuner om LONA som en möjlighet att skapa förutsättningar för friluftslivet.
7. Länsstyrelsen ska ta fram kunskapsunderlag och genomföra kommunbesök i samtliga kommuner i syfte att informera om samt analysera hur grön infrastruktur kan kopplas till deras roll och verksamhet. Åtgärden ska samordnas med handlingsplanen för grön infrastruktur.
8. Länsstyrelsen ska, i ett pilotprojekt med en eller två av länets kommuner, ta fram en grön infrastrukturmodell för olika arter eller strukturer inom tätorten.
9. Länsstyrelsen ska stötta kommunerna vid hanteringen av områden med högt besöksstryck och områden där konflikter mellan olika brukargrupper har uppstått eller riskerar att uppstå.
10. Länsstyrelsen ska anordna informations- och samverkansträffar med kommunernas skogsförvaltare och kommunekologer för att dela erfarenheter och gemensamt hitta former att bevara och utveckla attraktiv tätortsnära natur för tätorternas invånare.
11. Länsstyrelsen ska beakta behovet av friluftslivsanpassningar i skyddade områden.
12. Länsstyrelsen ska bevaka att grönområden bevaras i arbetet med prövning och tillsyn.
13. Länsstyrelsen ska ta fram goda exempel på hur man kan tillgänglighetsanpassa tätortsnära natur- och grönområden.

8.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Inga internt riktade åtgärder under detta friluftsmål.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

9 Mål 6: Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Samordnande nationell myndighet: Tillväxtverket, samverkansgrupp för svensk turism (tillvaxtverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för landsbygdsutveckling.

9.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitiken bör vara att bidra till en hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt i alla delar av landet. Detta bör innebära att friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt. Natur- och kulturturism bör uppmärksammas och prioriteras som strategiska verksamheter inom besöksnäringen. Upplevelserna bör kännetecknas av hållbarhet, kvalitet, värdeskapande, tillgänglighet och säkerhet.

Preciseringar:

1. Fler företag i alla delar av landet, i städer såväl som på landsbygden, utvecklar marknaden för natur- och kulturturism.
2. Natur- och kulturturismen har fortsatt organiserat sig och utvecklat framgångsrika metoder för hållbara upplevelser och ett samarbete med turistnäringens övriga aktörer och markägare.
3. Infrastruktur och kommunikationer av olika slag fungerar väl och skapar en god tillgänglighet för turistnäringen och dess besökare.
4. Modeller för samverkan och dialog mellan exempelvis turistföretag och markägare är etablerade och genomförs.
5. Kunskap om kvalitet och hållbarhetsfrågor hos turistföretagen ökar.

9.2 Nuläget i Sverige

Sveriges natur och kultur skapar attraktionskraft i hela landet. Turismen utvecklas positivt både nationellt och internationellt och har potential för fortsatt tillväxt i hela landet, inte bara genom ökad omsättning utan också med ökat antal arbetstillfällen. Näringsens platsbundenhet gör att besöksnäringen också är en viktig del i främjandet av regional tillväxt. Det finns dock många utmaningar med hållbar utveckling (ekologisk, social och ekonomisk) av turism på små orter på landsbygd och i glesbygd, så som begränsat kundunderlag, begränsad service och brist på kollektiva transportsystem.

Utvecklingen av målet bedöms som neutral.

9.3 Nuläget i Västmanlands län

Länet har en stor potential för naturturism bland annat genom goda kommunikationsmöjligheter samt närheten till tätbefolkade områden. Eftersom företagen och arbetstillfällena oftast finns på landsbygden skapas betydelsefulla möjligheter till sysselsättning utanför tätorterna. För att utveckla en hållbar besöksnäring inom naturturism finns behov av att öka samarbeten mellan företag och utveckla nya produkter och tjänster. Mindre och hållbara företag är av stor betydelse för att utveckla besöksnäringen i länet. Utvecklat samarbete ger även betydande fördelar för alla parter eftersom företag kan bidra med olika delar som besökare efterfrågar.

9.4 Förslag på åtgärder

9.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Länsstyrelsen ska främja natur- och kulturturism, genom bland annat ekonomiska bidrag.
2. Länsstyrelsen ska verka för att besöksnäringens behov av transporter vid planläggning beaktas.
3. Länsstyrelsen deltar i bred samverkan med länets kulturarvsaktörer att ta fram en regional kulturarvsstrategi.
4. Länsstyrelsen uppmuntrar genom samverkan med företag i länet att ta vara på de varierande kulturmiljöerna och utveckla marknaden för kulturmiljöturism.
5. Länsstyrelsen samverkar med den regionala besöksnäringen att lyfta fram länets kulturarv i sin marknadsföring.
6. Länsstyrelsen arbetar för att intressanta kulturmiljöer blir tillgängliga, vilka bidrar till attraktiva platser att besöka.
7. Länsstyrelsen arbetar bland annat med hjälp av landsbygdsprogrammet att ta tillvara kulturhistoriska besöksmål som en viktig resurs för näringslivsutvecklingen.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

8. Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.
9. Länsstyrelsen ska i sitt arbete med landsbygdsutveckling höja landsbygdens attraktivitet, bland annat att utveckla och stärka natur- och

kulturturismen, genom att bistå med EU-medel i form av ekonomiskt stöd, subventionerad rådgivning och kursverksamhet.

Avdelningen för naturvård

10. Länsstyrelsen ska bistå Region Västmanland i deras arbete att utveckla en hållbar naturturism i länet. Exempelvis genom deltagande på seminarier eller workshop.
11. Länsstyrelsen ska, där det är förenligt med gällande föreskrifter, verka för att skyddade områden ska kunna vara en resurs som gynnar företagande inom naturturism och friluftsliv på landsbygden.

9.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Inga internt riktade åtgärder inom detta friluftsmål.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

10 Mål 7: Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Samordnande nationell myndighet: Naturvårdsverket (naturvardsverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

10.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att skyddade områden är en resurs för friluftslivet. Målet bör innebära att skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

Preciseringar:

1. Alla nya beslut om naturreservat eller nationalparker har föreskrifter som inte är onödigt ingripande när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.
2. Skyddade områden, som är utsedda som särskilt besöksintressanta, har föreskrifter och skötselplaner som uppdaterats när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.
3. Riktlinjer och metoder för zoneringsplanering som planeringsverktyg för friluftsliv inom skyddade områden finns och används i samtliga län samt i kommuner med lämpliga områden.
4. Antalet skyddade områden vars syfte är att främja friluftsliv ökar kontinuerligt.
5. Områden som skyddas utan stöd av miljöbalken eller på frivillig väg och som bedöms ha betydelse för friluftslivet bör i dialog med berörda markägare uppmärksammas.

10.2 Nuläget i Sverige

Med de ökade anslagen för värdefull natur kan föreslagna och planerade insatser anses gynna friluftslivsmålet i en positiv riktning. En uppdatering av föreskrifter har gjorts i 16 nationalparker, vid nationalparksutvidgningar och nybildade områden. Planeringsverktyget zonerings tillämpas i bildandet och utvidgning av nationalparker. En genomgång av syftbeskrivningarna visar att hälften av de skyddade områdena har friluftsliv i syftet. Naturvårdsavtal för att skydda områden betydelsefulla för friluftsliv har utformats. Utformade vägledningar ger stöd vid förvaltning av skyddade områden. Nationalparker är attraktiva att besöka och de åtgärder i form av entréer, information, tillgänglighet och leder uppskattas av besökarna vilket besökarundersökningen visar. Vilt bör förvaltas för att skapa värde för friluftsliv och turism. Natur- och kulturvärden är viktiga resurser för livskvalitet och regional utveckling.

Utvecklingen av målet bedöms som positiv.

10.3 Nuläget i Västmanlands län

Länsstyrelsen och länets kommuner är medvetna om att skyddade områdena är en viktig resurs för friluftslivet och naturturismen. Västmanlands län har för närvarande över 120 naturreservat, varav 6 är kommunala. Länet har dessutom två kulturresevat, Bråfors Bergsmansby i Norbergs kommun och Gäddeholm i Västerås stad, samt naturvårdsområdet Malingsbo-Kloten i Skinnskattebergs kommun. Många av reservaten är välbesökta men på senare år har särskilt ett utmärkt sig, Hälleskogsbrännan, som en följd av den stora skogsbranden sommaren 2014. Hälleskogsbrännan lockar många besökare från när och fjärran som vill följa naturens utveckling efter en så omfattande brand. Angående nationalparker så har länet idag endast en liten del av nationalparken Färnebofjärden eftersom majoriteten av den nu är i Uppsala län då Heby kommun 2007 övergick till det länet. Här bör också nämnas Sveaskogs ekoparker, det vill säga stora sammanhängande skogslandskap som kombinerar skogsbruk, naturvård och social rekreation samt aktiviteter. Länet har flera sådana ekoparker, exempelvis Färna ca 2 mil öster om Skinnskatteberg och Öjesjöbrännan ca 4 mil väster om Sala.

10.4 Förslag på åtgärder

10.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Länsstyrelsen ska bevaka frågor om friluftsliv, inklusive ekosystemtjänster, i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen när planer sammanfaller med områdesskydd.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

2. Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.
3. Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom landsbygdsprogrammet.

Avdelningen för naturvård

4. Länsstyrelsen ska hålla seminarium för länets kommuner om möjligheten att genom reservatsbildning främja friluftslivet och på så sätt göra tätorter och kommuner mer attraktiva.
5. Länsstyrelsen ska stötta kommunerna att skydda eller i annan form säkerställa att grönytor i tätorterna inte minskar.
6. Länsstyrelsen ska informera kommunerna om möjligheten att söka LONA-medel för att prioritera tätortsnära områden.
7. Länsstyrelsen ska arbeta för att skyddade områden i högre grad blir besöksmål för såväl länets invånare som mer långväga besökare.
8. Länsstyrelsen bör i olika sammanhang lyfta fram och satsa särskilt på minst ett besöksvärt område per kommun.
9. Länsstyrelsen ska vid bildande av skyddade områden undvika föreskrifter som är onödigt ingripande när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.

10.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för naturvård

10. Länsstyrelsen ska ta fram en långsiktig prioriteringsgrund för att utveckla friluftslivet i skyddade områden och med den som utgångspunkt genomföra åtgärder som främjar friluftslivet.
11. Friluftslivsfrågor ska på ett strukturerat sätt och där så är lämpligt, beaktas vid inrättande av naturreservat.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

11 Mål 8: Ett rikt friluftsliv i skolan

Samordnande myndighet: Naturvårdsverket (naturvardsverket.se) i samverkan med Skolverket (skolverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

11.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara ett rikt friluftsliv i skolan. Detta bör innebära att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande skolformer samt fritidshem bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling i enlighet med verksamheternas styrdokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus.

Preciseringar:

Som preciseringar kan användas att barn och elever inom förskola, skola och fritidshem:

1. ges goda möjligheter till friluftsliv och utomhusvistelse,
2. får kunskaper om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling,
3. att hänsyn tas till individens förutsättningar och behov att få tillgång till ett rikt friluftsliv.

11.2 Nuläget i Sverige

Det finns ett starkt stöd för friluftsliv i styrdokumenterna för förskola och skola men det finns ingen befintlig aktuell nationell uppföljning av friluftslivet i skolan. En utvärdering av skolornas friluftsverksamhet är nödvändig. Fortbildning för lärare på universitet och högskolor tenderar att minska eller läggas ned. Många ideella organisationer bidrar till utbildning av lärare och erbjuder aktiviteter men är starkt beroende av projektmedel, vilket gör kontinuiteten osäker. En behovsanalys av utbildningsbehovet behövs. En återkommande nationell kartläggning av tillgången till natur i närheten av skolor skulle behövas. Hälften av landets kommuner uppger att de har säkerställda skolskogar. Skolverket anser att utvecklingen är neutral. I dagsläget finns inget uppdrag till en myndighet som har rådighet över målet.

Utvecklingen av målet bedöms som oklar.

11.3 Nuläget i Västmanlands län

För närvarande saknas uppgifter om hur länets kommuner arbetar med friluftsliv i skolan. Boverket analyserade under 2018 utvecklingen av skolgårdarnas grönområden. Med den förtätningsdoktrin som nu råder i många tätorter är det enligt Boverket vanligt att dessa områden minskar. I några av länets kommuner finns möjlighet till utomhuspedagogik i form av naturskolor.

Naturskyddsföreningen erbjuder genom sitt *Mer friluftsliv i skolan* gratis fortbildning för pedagoger. Flera av länets kommuner har genom LONA-bidrag tagit fram uteklassrum och arbetat med att tillgängliggöra natur i anslutning till skola och förskola. Fagersta kommun har även tagit fram riktlinjer för hur förskolor ska få en mer naturlig miljö.

11.4 Förslag på åtgärder

11.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Länsstyrelsen ska arbeta tillsammans med kommunerna och skolan för att skapa möjligheter att utforska och besöka närliggande fornlämningar och andra kulturmiljöer.
2. Länsstyrelsen ska sprida kunskap om närliggande kulturmiljöer och fornlämningar till allmänheten.
3. Länsstyrelsen tillsammans med berörda parter ska ta hänsyn till individens förutsättningar och behov av att få tillgång till kulturmiljöer.
4. Länsstyrelsen ska uppmuntra att flera olika aktörer, så som föreningar med flera, samverkar med skolan.

Avdelningen för landsbygdsutveckling

5. Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.
6. Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom landsbygdsprogrammet. Investeringar som prioriteras ska gynna barn och elevers möjligheter att vistas utomhus.

Avdelningen för naturvård

7. Länsstyrelsen ska ta upp vikten av ökad tillgång till natur i närheten av förskolor, skolor och fritidshem med länets kommuner. Detta för att elever och lärare ska få ökade möjligheter till utomhusvistelser samt kunskaper om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling.
8. Länsstyrelsen bör verka för ”lekskog” i skyddade områden. Det innebär att skapa mindre områden där föreskrifterna tillåter exempelvis kojbyggen och annan lek som annars kan begränsas av föreskrifterna. Syftet är att bjuda in barn till skogen och tillgängliggöra den för dem.
9. Länsstyrelsen ska verka för att skolskogar inrättas. Skogsstyrelsen kan här vara ett stöd genom deras medverkan i samverkansprogrammet *Skogen i skolan*.
10. Länsstyrelsen ska arbeta för att Länsstyrelsen såväl som kommuner tar hänsyn till olika individers förutsättningar och behov för att de ska få tillgång till ett rikt friluftsliv.
11. Länsstyrelsen ska informera kommunerna om möjligheten att söka LONA-bidrag till naturbegivna skol- och förskolemiljöer, exempelvis uteklassrum och gröna skolgårdar.
12. Länsstyrelsen ska engagera skolans elever i mindre projekt som kopplar till observationer i naturen, exempelvis att notera vårtecken, höstens inträde eller dylikt.

11.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Inga internt riktade åtgärder inom detta friluftsmål.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

12 Mål 9: Friluftsliv för god folkhälsa

Samordnande nationell myndighet: Folkhälsomyndigheten (folkhalsomyndigheten.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

12.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivet bör vara att skapa goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Målet bör innebära att evidensbaserade kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sammanställs och sprids till kommuner, regioner, ideella organisationer och andra berörda aktörer.

Preciseringar

1. Genomförandet av effektiva insatser följs upp i kommuner. Det följs också upp hur samverkan mellan kommuner, regioner och den ideella sektorn skapar förutsättningar för fler människor att bli eller förbli fysiskt aktiva genom friluftsliv.
2. Evidensbaserade indikatorer som belyser sambandet mellan friluftsmiljöer och hälsa etableras.
3. Utifrån aktuell forskning sammanställs kunskaper om effektiva metoder och insatser som främjar vistelser i friluftsmiljöer och hälsa. Dessa sprids till kommuner, regioner, ideella organisationer och andra berörda aktörer.
4. Antalet kommuner som uppnår kriterierna fastställda för Sveriges friluftskommun ökar.

12.2 Nuläget i Sverige

Ur ett folkhälsoperspektiv är det framförallt intressant att se till befolkningens friluftsvanor och hur utövandet fördelas bland olika grupper. Från 2008 till 2014 ser vi att:

- Äldre vistas allt oftare ute i naturen.
- Personer i glesbygdsbefolkade kommuner vistas ute i skog och mark mer än de som bor i storstäder och förortskommuner.
- Inrikesfödda utövar friluftsliv oftare än utrikesfödda.
- 16–24-åringar idkar minst friluftsliv.

Inga slutsatser kan dras om friluftsutövandet av barn 0–16 år, då det saknas kunskap om den gruppen. För att främja folkhälsan behöver friluftslivsarbetet samverka kring att öka utevistelsen för hela befolkningen, men även rikta insatserna för att utjämna skillnaderna mellan olika grupper, där barn och unga är särskilt prioriterade.

Utvecklingen av målet bedöms som oklar.

12.3 Nuläget i Västmanlands län

Det finns tydliga positiva samband mellan ett aktivt friluftsliv och god hälsa. Eftersom de flesta former av friluftsliv innebär fysisk aktivitet så medför aktivt friluftsliv minskad risk för till exempel stressrelaterade sjukdomar, fallskador, hjärt- och kärlsjukdomar. Region Västmanland samverkar med alla länets kommuner för en bättre folkhälsa. Möjligheten för läkare, sjukgymnast, sjuksköterska eller annan legitimerad personal att på recept skriva ut aktiva vistelser utomhus och helst i naturen bör utvecklas. Länsstyrelsen arbetar kontinuerligt med information via Naturkartan om skyddade områden att besöka för alla som bor och verkar i länet.

Eftersom ungefär 60 procent av den arbetsföra befolkningen arbetar på kontor, och följaktligen tillbringar en stor del av sin vakna tid där, är kontorsarbetsplatser en viktig arena för hälsofrämjande arbete. Mälardalens högskola arbetar med forskningsprojektet, *Framtidens hållbara kontor*, om kontorsarbete utomhus. Tillsammans med åtta företag inom kontorsbranschen arbetar forskarna med att ta fram ett koncept för framtidens hållbara kontor. Det är ett område som på senare tid lyfts fram som ett alternativ att variera tjänstepersoners inomhusarbete.

12.4 Förslag på åtgärder

12.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för människa och samhälle

1. Länsstyrelsen ska arbeta med tillgänglighet till länets kulturmiljöer för att alla ska kunna besöka dem.

Avdelningen för naturvård

2. Länsstyrelsen ska stötta länets kommuner i arbetet med att underlätta för kommuninvånare att bedriva aktiva fritidssysselsättningar utomhus.
3. Länsstyrelsen ska stärka sin samverkan med Region Västmanlands folkhälsoarbete. Länsstyrelsen ska här särskilt lyfta betydelsen av ett rikt friluftsliv som en viktig del i folkhälsoarbetet.
4. Länsstyrelsen ska där så är lämpligt öppna upp och informera om möjligheterna till fysiska aktiviteter i skyddade områden.
5. Länsstyrelsen ska långsiktigt arbeta för att underlätta tillgängligheten till skyddade områden för olika målgrupper.

12.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för naturvård

6. Länsstyrelsen ska delta på de av Naturvårdsverkets arrangerade nationella tankesmedjor för friluftsliv och förmedla erfarenheter från dessa internt på Länsstyrelsen.
7. Länsstyrelsen ska genomföra en friskvårdsdag med tema friluftsliv.
8. Länsstyrelsen ska arrangera stadsvandringar med tema grön infrastruktur och friluftsliv.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

13 Mål 10: God kunskap om friluftslivet

Samordnande nationell myndighet: Naturvårdsverket (naturvardsverket.se).

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

13.1 Målformulering med preciseringar

Ett mål för friluftslivspolitikerna bör vara att det finns god kunskap om friluftslivet. Målet bör innebära att det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer.

Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag bör ha god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism.

Preciseringar:

1. Forskning om friluftsliv stöds på ett sätt som tillvaratar ämnets bredd, skapar bra möjligheter till finansiering och utveckling. En nationell nätverksorganisation är etablerad, angelägna forskningsområden är identifierade och en nationell forskarskola är inrättad. Forskning om friluftsliv uppfattas som en attraktiv karriärväg och svensk friluftsforskning står sig väl internationellt.
2. Statistik om friluftslivet finns och är utformad för att motsvara samhällets behov. Statistiska centralbyråns ULF-undersökning (undersökning om levnadsförhållanden) och myndigheternas statistikinsamling har utvecklats för att passa de nya friluftslivspolitiska ambitionerna.
3. Berörda myndigheter, organisationer, markägare, kommuner och företag har god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism omfattande hela friluftslivspolitikens bredd.
4. Forskningsresultat och statistik om friluftsliv kommuniceras aktivt och sätts in i ett större sammanhang.

13.2 Nuläget i Sverige

Avseende forskningens förutsättningar var det först under det av Naturvårdsverket finansierade forskningsprogrammet *Friluftsliv i förändring* (verksam under åren 2006–2013) som ett mer sammanhållet nätverk av friluftsforskare etablerades.

Även om programmet stimulerat till fortsatt forskning om friluftsliv så framtonar återigen ett relativt fragmenterat forskningsfält. De långa tidsserier kring utövande av friluftsliv som tidigare tagits fram inom ramen för SCB:s undersökning av levnadsförhållandena har även de upphört med undantag för en enda fråga angående hur ofta respondenten varit ute i skog och mark under den senaste 12 månaderna. Kunskapsnoden ”*Friluftsforskning.se*”, där länkar till viss statistik,

forskning och konferenser kring friluftsliv kan hittas, saknar finansiering efter år 2015.

Utvecklingen av målet bedöms som negativ.

13.3 Nuläget i Västmanlands län

Många aktörer inom friluftsliv och naturturism i Västmanlands län har goda kunskaper om friluftsliv och beaktar det området i hög grad i sitt arbete medan det hos andra aktörer kanske behöver utvecklas. Kunskap om hållbart nyttjande av natur- och kulturturism har stor potential i länet men är ännu i sin linda.

Mälardalens högskola håller på att bygga upp en forskningsmiljö om vikten av att kunna arbeta i gröna miljöer. Högskolan är en viktig aktör när det kommer till att öka kunskapen om hållbart friluftsliv.

13.4 Förslag på åtgärder

13.4.1 EXTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för landsbygdsutveckling

1. Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.
2. Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka. Samverkansinsatser för att synliggöra leder och naturområden, för såväl när- som fjärrturism, bör prioriteras.

Avdelningen för naturvård

3. Länsstyrelsen ska genomföra projektet Friluftslivets år 2021 tillsammans med Region Västmanland, länets kommuner, berörda myndigheter och ideella organisationer.
4. Länsstyrelsens arbete med skogsstrategin ska vara en grund för dialog mellan olika intressenter som använder skogen för att på sikt undvika intressekonflikter.
5. Länsstyrelsen ska stärka sin samverkan med Mälardalens högskola inom området friluftsliv.
6. Länsstyrelsen ska uppdatera och utveckla informationen om friluftslivspolitikerna och friluftsmålen på den externa webbsidan.

13.4.2 INTERNT RIKTADE ÅTGÄRDER

Avdelningen för naturvård

7. Länsstyrelsen ska höja den interna kompetensen om vad olika målgrupper behöver för att kunna utöva friluftsliv.

8. Länsstyrelsen ska genomföra en vidareutbildning av Länsstyrelsens personal om friluftsliv kopplat till friluftslivets bredd. Kan samordnas med friskvårdsdag och med arbetet med grön infrastruktur under mål 9.

Ansvar: För mer preciserat ansvar för åtgärderna inom målet, se nedan bilaga Sammanställning av alla åtgärder.

Berörda mål i Agenda 2030:

14 Referenser

FN:s generalförsamling (2015) Agenda 2030 – De globala målen för hållbar utveckling. <https://unric.com/sv/hallbar-utveckling> (senast besökt 1 mars 2021).

Folkhälsomyndigheten (2021) Folkhälsopolitiska mål. folkhalsomyndigheten.se (senast besökt 25 februari 2021).

Länsstyrelsen i Västmanlands län (2019) Handlingsplan för grön infrastruktur i Västmanlands län. Rapport 2019:10.

Miljödepartementet (2010) Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftorganisationer.

Miljödepartementet (2012) Mål för friluftslivspolitiken Skr. 2012/13:51.

Naturvårdsverket (2015) *Friluftsliv för alla - Uppföljning av de tio målen för friluftslivspolitiken*. Rapport 6700.

Sveriges riksdag (2021) 2 kap 15 § regeringsformen Allemansrätten. www.riksdagen.se (senast besökt 25 februari 2021).

Regeringskansliet (2012) Regeringens skrivelse 2012/13:51 *Mål för friluftslivspolitiken*.

Sverigesmiljomal.se (2021) Sveriges miljömål. sverigesmiljomal.se (senast besökt 25 februari 2021).

15 Bilaga Sammanställning av alla åtgärder

Denna bilaga är en sammanställning av alla ovan angivna åtgärder för vart och ett av de tio målen för friluftslivspolitiken. Åtgärderna följer indelningen ovan med externt inriktade respektive internt riktade åtgärder. För vart och ett av de tio friluftsmålen finns sedan en avdelning som, utifrån sin ordinarie verksamhet, har ett särskilt ansvar att genomföra åtgärder som bidrar till att målet nås. För varje åtgärd inom målet anges en ansvarig avdelning. Är det fler än en ansvarig avdelning på en åtgärd förutsätts samordning mellan dem vid genomförandet av åtgärden. Generellt gäller dock att Länsstyrelsens avdelningar gemensamt tar ansvar för och samarbetar så att åtgärderna kan genomföras.

15.1 Mål 1. Tillgänglig natur för alla

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för människa och samhälle.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
1.1	Länsstyrelsen ska genomföra ett plan- och bostadsmöte med friluftsliv för alla som tema med berörda kommunala tjänstepersoner.	Människa och samhälle
1.2	Länsstyrelsen ska bevaka frågor om friluftsliv, inklusive ekosystemtjänster som kopplar till friluftsliv, i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen.	Människa och samhälle
1.3	Länsstyrelsen ska stötta andra aktörer att tillgängliggöra fornvårdsobjekt genom information och skötsel.	Människa och samhälle
1.4	Länsstyrelsen ska i arbetet med Vattenmyndighetens åtgärdsprogram använda multifunktionalitet och ekosystemtjänster i delprojekt som motivering till genomförandet av åtgärder. Då kan friluftsliv lyftas som en del av multifunktionaliteten samt att rekreation är en kulturell ekosystemtjänst. Exempel: dagvattenanläggningar och våtmarker kan även bli attraktiva ur rekreationssynpunkt.	Miljö
1.5	Länsstyrelsen ska i sitt arbete med landsbygdsutveckling höja landsbygdens attraktivitet, samt utveckla en hållbar besöksnäring. Arbetet med landsbygdsutveckling ska bidra till en smidig övergång mellan stad och land.	Landsbygdsutveckling
1.6	Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
1.7	Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka i landsbygdsprogrammet. Cykelleder, vandringsleder och bryggor är exempel på investeringar som kan stödjas och som bidrar till att tillgänglig natur för alla ökar, däribland personer med funktionsvariationer.	Landsbygdsutveckling
1.8	Länsstyrelsen ska inventera vilka kommuner som har strategiska planeringsunderlag om friluftsliv och stötta de kommuner som inte har att ta fram sådana. Länsstyrelsen ska sedan verka för att dessa underlag samordnas med andra kommunala underlag samt också Länsstyrelsens underlag för att uppnå synergieffekter. Exempel på sådana strategiska planeringsunderlag är friluftslivsplaner, grönstrukturplaner eller översiktsplaner.	Naturvård
1.9	Länsstyrelsen ska arbeta för att områden utpekade för friluftsliv är kända. Exempel på sådana områden är riksintressen för friluftsliv och naturreservat med fokus på friluftsliv. Prioriterade målgrupper är barn, äldre, särskilt utsatta grupper och personer med funktionsnedsättning.	Naturvård med stöd av Kommunikation

1.10	Länsstyrelsen ska kontinuerligt tillhandahålla uppdaterad information på Länsstyrelsens hemsida och på Naturkartan om allemansrätten samt om natur- och kulturresevat. Informationen ska även ange hur tillgängliga besöksmålen är för olika målgrupper. Allt för ökad användning och bättre hälsa och livskvalitet. Informationen för de mest välbesökta områdena ska finnas på flera språk samt klarspråk för att vara tillgänglig för alla.	Naturvård med stöd av Kommunikation
1.11	Länsstyrelsen ska kontinuerligt stötta länets kommuner att utveckla naturvägledning.	Naturvård
1.12	Länsstyrelsen ska uppmuntra kommunerna att söka LONA-medel för projekt som ökar tillgängligheten till naturen för kommuninvånarna.	Naturvård
1.13	Länsstyrelsen ska ta hänsyn till tillgänglighet för allmänheten vid prövning och tillsyn, till exempel vid uppförandet av anläggningar. I det ingår att bevaka att de är tillgängliga för alla samt att olika former av friluftsliv beaktas.	Naturvård
1.14	Länsstyrelsen ska beakta friluftslivets behov och särskilt lyfta detta som en viktig aspekt i arbetet med grön infrastruktur i olika samverkasansprojekt och kontakter.	Naturvård
1.15	Länsstyrelsens naturvårdsavdelning ska i samverkan med avdelningen för människa och samhälle ta fram en vägledning för hur grön infrastruktur och ekosystemtjänster ska synliggöras och tillämpas i planprocessen.	Naturvård
1.16	Länsstyrelsen ska fortsätta satsa på arbetet med anordningar för ökad tillgänglighet i skyddade områden.	Naturvård
1.17	Länsstyrelsen ska genom guidningar och ljudinspelningar i skyddad natur nå ut till fler grupper i samhället, till exempel synskadade och nysvenskar.	Naturvård med stöd av Kommunikation
1.18	Länsstyrelsen ska samverka med länets kommuner i arbetet med att få nya samhällsgrupper att besöka skyddade områden.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
	Inga internt riktade åtgärder inom detta friluftsmål.	

15.2 Mål 2. Starkt engagemang och samverkan

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
2.1	Genom att Länsstyrelsen stöttar, uppmuntrar och samverkar med kommuner, hembygdsföreningar, fastighetsägare och aktörer att värna, sköta och bevarandet kulturmiljöer och fornlämningar engagerar det fler människor i länet.	Människa och samhälle
2.2	Genom befintliga etablerade nätverk mellan Länsstyrelsen, ideella föreningar, skolor, kommersiella aktörer, kommunerna och markägarna sprids information om kulturlandskapet och man arbetar gemensamt med att tillgängliggöra det.	Människa och samhälle
2.3	Genom att Länsstyrelsen arbetar utifrån en fornvårdstrategi med tillhörande fornvårdsplan samt samordnar arbetet med berörda aktörer ökar tillgängligheten till olika kulturmiljöer och fornlämningar för alla.	Människa och samhälle
2.4	Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom landsbygdsprogrammet. Exempel på stöd är upprustning av samlingslokaler på landsbygden vilka har stor betydelse för att enkelt kunna träffas och bidra till ökat engagemang och samverkan i bygden.	Landsbygdsutveckling
2.5	Länsstyrelsen ska informera om Leadermetoden, en metod som bygger på ett starkt engagemang och trepartssamverkan mellan privat, ideell och offentlig verksamhet. Det finns EU-medel att söka för sådana Leaderprojekt. Medel för Leaderprojekten söks hos det Leaderområde man tillhör.	Landsbygdsutveckling
2.6	Länsstyrelsen ska verka för ett brett partnerskap för landsbygdsutveckling och att det är en väl fungerande plattform för samverkan rörande bland annat friluftslivsfrågor. I partnerskapet ska ingå representanter för olika grupper som är verksamma på landsbygden i Västmanlands län, som exempel kan nämnas Naturskyddsföreningen, Västmanlands idrottsförbund och Leaderområdena.	Landsbygdsutveckling
2.7	Länsstyrelsen ska stötta föreningar och ideella organisationer som arbetar med friluftsliv i länet och uppmuntra kommunerna att göra detsamma.	Naturvård
2.8	Länsstyrelsen ska vara med i samt stötta Region Västmanlands nätverk med ledhuvudmän i länet.	Naturvård
2.9	Länsstyrelsen ska inventera vilka kommuner som har friluftsråd och stötta de kommuner som saknar råd att inrätta ett sådant.	Naturvård
2.10	Länsstyrelsen ska öka sin samverkan med ideella friluftsanslagställen och kommersiella aktörer om hur våra skyddade områden kan nyttjas för friluftsliv och naturturism.	Naturvård
2.11	Länsstyrelsen ska fortsätta att delta i det av Naturvårdsverket etablerade nationella nätverk för friluftsliv.	Naturvård
2.12	Länsstyrelsen ska stärka sin samverkan med Region Västmanlands folkhälsoarbete. Länsstyrelsen ska här särskilt lyfta betydelsen av ett rikt friluftsliv som en viktig del i folkhälsoarbetet.	Naturvård
2.13	Länsstyrelsen ska inom ramen för arbetet med grön infrastruktur stödja kommunerna att hitta samverkansprojekt över kommungränser som stärker den gröna infrastrukturen som har betydelse för friluftslivet.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
2.14	Länsstyrelsen ska skapa ett internt friluftslivsnätverk. Eftersom friluftslivsfrågor berör flera enheter inom Länsstyrelsen behöver vi ett internt nätverk som kan identifiera och prioritera vad vi behöver göra för att uppfylla målen för friluftsliv.	Naturvård med stöd av övriga avdelningar

15.3 Mål 3. Allemansrätten

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
3.1	Länsstyrelsen ska bevaka frågor om friluftsliv och allemansrätt i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen.	Människa och samhälle
3.2	Länsstyrelsen ska beakta och informera om gällande strandskydd till kommunerna vid planarbetet.	Människa och samhälle
3.3	Länsstyrelsen ska beakta allemansrätten vid handläggning och beslut av EU-medel inom Landsbygdsutveckling. Kontroll skall alltid göras som säkerställer att rätt tillstånd, inklusive markägartillstånden finns. Det krävs alltid tillstånd vid investeringar som görs på större områden på mark, vatten och strand, som exempelvis anläggning av bredbandsnät och viltstängsel.	Landsbygdsutveckling
3.4	Länsstyrelsen ska kontinuerligt föra en dialog med berörda föreningar och organisationer om allemansrätten.	Naturvård med stöd av Kommunikation
3.5	Länsstyrelsen ska stötta föreningar och organisationer att ordna kurser i allemansrätten för olika målgrupper i samhället. Här är det viktigt att bevaka så att kurserna är tillgängliga för alla målgrupper.	Naturvård med stöd av Människa och samhälle samt Kommunikation
3.6	Länsstyrelsen ska uppmuntra och stötta länets kommuner att utbilda skolans lärare och elever om allemansrätten.	Naturvård
3.7	Inom särskilda projekt och satsningar relevanta för allemansrätten ska Länsstyrelsen informera och vägleda om denna.	Naturvård
3.8	Länsstyrelsen ska bevaka allemansrätten vid provning och tillsyn.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
3.9	Länsstyrelsen ska ordna en intern kortkurs eller quiz om allemansrätten.	Naturvård

15.4 Mål 4. Tillgång till natur för friluftsliv

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
4.1	Länsstyrelsen ska stötta kommunerna vid kartläggning av naturområden som är lämpliga för friluftsliv. Kartläggningen bidrar till kommunernas underlag för fysisk planering i översiktsplaneringen. (Till hjälp finns en vägledning framtagen av Naturvårdsverket).	Människa och samhälle
4.2	Länsstyrelsen ska bevaka frågor om natur för friluftsliv inklusive ekosystemtjänster i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen.	Människa och samhälle
4.3	Länsstyrelsen ska tillgängliggöra fornvårdsobjekt genom information och skötsel.	Människa och samhälle
4.4	Länsstyrelsen ska arbeta för att kulturmiljöer och fornlämningar i länet är kända för allmänheten eller finns registrerade i fornlämningsregistret.	Människa och samhälle
4.5	Länsstyrelsen ska samverka med länets kommuner för att vårda och sköta värdefulla kulturmiljöer och fornlämningar så att de blir attraktiva och tillgängliga att besöka.	Människa och samhälle
4.6	Länsstyrelsen ska arbeta för att kulturlandskap säkerställs genom fysisk planering och med bevarande och hållbart brukande kommer kulturmiljöerna att kunna nyttjas i framtiden.	Människa och samhälle
4.7	Genom att Länsstyrelsen tillvaratar allmänhetens efterfrågan och intresse av kulturmiljöer kommer de att nyttjas som frilufts- och besöksmål.	Människa och samhälle
4.8	Länsstyrelsen ska vid samråd enligt 6 kapitlet miljöbalken bevaka att friluftslivsfrågan beaktas i de ärenden där det är en relevant fråga.	Miljö
4.9	Länsstyrelsen ska lyfta gynnande av friluftslivet som ett åtgärdsområde vid efterbehandling av föroreningsskadade områden.	Miljö
4.10	Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
4.11	Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom Landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
4.12	Länsstyrelsen ska vid arbete med landsbygdsutveckling beakta att stödmottagare synliggör nya och befintliga besöksmål.	Landsbygdsutveckling
4.13	Länsstyrelsen ska initiera en dialog med Skogsstyrelsen om friluftsliv kopplat till skog och skogsbruk.	Naturvård
4.14	Länsstyrelsen ska uppmuntra kommunala LONA-ansökningar som syftar till att förbättra kommunernas kunskapsunderlag om tätortsnära naturområden.	Naturvård
4.15	Länsstyrelsen ska bevaka att grönområden bevaras i arbetet med prövning och tillsyn.	Naturvård
4.16	Länsstyrelsen ska initiera och verkar för pilotprojekt inom en eller flera kommuner om hur grön infrastruktur kan integreras i planeringen och till exempel tillgodose behovet av grönstruktur och friluftsområden.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
4.17	När Länsstyrelsen har beslutat om en våtmark bör det göras en bedömning om det finns utrymme för att göra den tillgänglig för allmänheten, exempelvis för fågelskådare.	Landsbygdsutveckling
4.18	Länsstyrelsen ska se över behovet av en övergripande strategi för friluftslivssatsningar inom statligt förvaltade naturreservat.	Naturvård

15.5 Mål 5. Attraktiv tätortsnära natur

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för människa och samhälle.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
5.1	Länsstyrelsen ska bevaka frågor om tätortsnära natur i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen. Exempel är tillgång till parker och grönområden för barn, äldre och personer med funktionsnedsättning, förskolor och skolors behov av naturområden som skolskogar mm.	Människa och samhälle
5.2	Länsstyrelsen ska samverka med kommunerna om förbättrad tillgänglighet och skötsel av fornlämningar och kulturmiljöer i tätorterna så att de kan fylla en viktig roll som kunskapskälla och besöksmål för allmänheten.	Människa och samhälle
5.3	Genom att Länsstyrelsen uppmanar kommuner och föreningar att upprätta avtal, skötselplaner och informationsinsatser vid fornlämningar och kulturmiljöer ökas tillgängligheten och upplevelsen av miljöerna.	Människa och samhälle
5.4	Länsstyrelsen ska uppmanra kommunerna att ansvara för att kulturmiljöer och kulturarvet tillvaratas i den fysiska planeringen och att miljöerna ses som värdefulla rekreatiomsområden	Människa och samhälle
5.5	I arbetet med landsbygdsutveckling kan stöd ges till organisationer som genomför insatser som bidrar till tätortsnära natur under förutsättningen att det avgränsade området ingår i landsbygdsbeskrivningen. Kommuners översiktsplaner är något som kan användas vid bedömningen. Det är fördelaktigt om investeringen är prioriterad i kommunen.	Landsbygdsutveckling
5.6	Länsstyrelsen ska informera länets kommuner om LONA som en möjlighet att skapa förutsättningar för friluftslivet.	Naturvård
5.7	Länsstyrelsen ska ta fram kunskapsunderlag och genomföra kommunbesök i samtliga kommuner i syfte att informera om samt analysera hur grön infrastruktur kan kopplas till deras roll och verksamhet. Åtgärden ska samordnas med handlingsplanen för grön infrastruktur.	Naturvård
5.8	Länsstyrelsen ska, i ett pilotprojekt med en eller två av länets kommuner, ta fram en grön infrastrukturmodell för olika arter eller strukturer inom tätorten.	Naturvård
5.9	Länsstyrelsen ska stötta kommunerna vid hanteringen av områden med högt besöksstryck och områden där konflikter mellan olika brukargrupper har uppstått eller riskerar att uppstå.	Naturvård
5.10	Länsstyrelsen ska anordna informations- och samverkansträffar med kommunernas skogsförvaltare och kommunekologer för att dela erfarenheter och gemensamt hitta former att bevara och utveckla attraktiv tätortsnära natur för tätorternas invånare.	Naturvård
5.11	Länsstyrelsen ska beakta behovet av friluftslivsanpassningar i skyddade områden.	Naturvård
5.12	Länsstyrelsen ska bevaka att grönområden bevaras i arbetet med prövning och tillsyn.	Naturvård
5.13	Länsstyrelsen ska ta fram goda exempel på hur man kan tillgänglighetsanpassa tätortsnära natur- och grönområden.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
	Inga internt riktade åtgärder inom detta friluftsmål.	

15.6 Mål 6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för landsbygdsutveckling.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
6.1	Länsstyrelsen ska främja natur- och kulturturism, genom bland annat ekonomiska bidrag.	Människa och samhälle
6.2	Länsstyrelsen ska verka för att besöksnäringens behov av transporter vid planläggning beaktas.	Människa och samhälle
6.3	Länsstyrelsen deltar i bred samverkan med länets kulturärvsaktörer att ta fram en regional kulturärvsstrategi.	Människa och samhälle
6.4	Länsstyrelsen uppmuntrar genom samverkan med företag i länet att ta vara på de varierande kulturmiljöerna och utveckla marknaden för kulturmiljöturism.	Människa och samhälle
6.5	Länsstyrelsen samverkar med den regionala besöksnäringen att lyfta fram länets kulturarv i sin marknadsföring.	Människa och samhälle
6.6	Länsstyrelsen arbetar för att intressanta kulturmiljöer blir tillgängliga, vilka bidrar till attraktiva platser att besöka.	Människa och samhälle
6.7	Länsstyrelsen arbetar bland annat med hjälp av landsbygdsprogrammet att ta tillvara kulturhistoriska besöksmål som en viktig resurs för näringslivsutvecklingen.	Människa och samhälle
6.8	Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
6.9	Länsstyrelsen ska i sitt arbete med landsbygdsutveckling höja landsbygdens attraktivitet, bland annat att utveckla och stärka natur- och kulturturismen, genom att bistå med EU-medel i form av ekonomiskt stöd, subventionerad rådgivning och kursverksamhet.	Landsbygdsutveckling
6.10	Länsstyrelsen ska bistå Region Västmanland i deras arbete att utveckla hållbar naturturism i länet. Exempelvis genom deltagande på seminarier eller workshops.	Naturvård
6.11	Länsstyrelsen ska, där det är förenligt med gällande föreskrifter, verka för att skyddade områden ska kunna vara en resurs som gynnar företagande inom naturturism och friluftsliv på landsbygden.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
	Inga internt riktade åtgärder inom detta friluftsmål.	

15.7 Mål 7. Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
7.1	Länsstyrelsen ska bevaka frågor om friluftsliv, inklusive ekosystemtjänster, i den kommunala fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen när planer sammanfaller med områdesskydd.	Människa och samhälle
7.2	Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciserings- och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
7.3	Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
7.4	Länsstyrelsen ska hålla seminarium för länets kommuner om möjligheten att genom reservatsbildning främja friluftslivet och på så sätt göra tätorter och kommuner mer attraktiva.	Naturvård
7.5	Länsstyrelsen ska stötta kommunerna att skydda eller i annan form säkerställa att grönytor i tätorterna inte minskar.	Naturvård
7.6	Länsstyrelsen ska informera kommunerna om möjligheten att söka LONA-medel för att prioritera tätortsnära områden.	Naturvård
7.7	Länsstyrelsen ska arbeta för att skyddade områden i högre grad blir besöksmål för såväl länets invånare som mer långväga besökare.	Naturvård
7.8	Länsstyrelsen bör i olika sammanhang lyfta fram och satsa särskilt på minst ett besöksvärt område per kommun.	Naturvård
7.9	Länsstyrelsen ska vid bildande av skyddade områden undvika föreskrifter som är onödigt ingripande när det gäller friluftsliv och organiserad verksamhet.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
7.10	Länsstyrelsen ska ta fram en långsiktig prioriteringsgrund för att utveckla friluftslivet i skyddade områden och med den som utgångspunkt genomföra åtgärder som främjar friluftslivet.	Naturvård
7.11	Friluftslivsfrågor ska på ett strukturerat sätt och där så är lämpligt, beaktas vid inrättande av naturreservat.	Naturvård

15.8 Mål 8. Ett rikt friluftsliv i skolan

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
8.1	Länsstyrelsen ska arbeta tillsammans med kommunerna och skolan för att skapa möjligheter att utforska och besöka närliggande fornlämningar och andra kulturmiljöer.	Människa och samhälle
8.2	Länsstyrelsen ska sprida kunskap om närliggande kulturmiljöer och fornlämningar till allmänheten.	Människa och samhälle
8.3	Länsstyrelsen tillsammans med berörda parter ska ta hänsyn till individens förutsättningar och behov av att få tillgång till kulturmiljöer.	Människa och samhälle
8.4	Länsstyrelsen ska uppmanra att flera olika aktörer, så som föreningar med flera, samverkar med skolan.	Människa och samhälle
8.5	Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
8.6	Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka inom landsbygdsprogrammet. Investeringar som prioriteras ska gynna barn och elevers möjligheter att vistas utomhus.	Landsbygdsutveckling
8.7	Länsstyrelsen ska ta upp vikten av ökad tillgång till natur i närheten av förskolor, skolor och fritidshem med länets kommuner. Detta för att elever och lärare ska få ökade möjligheter till utomhusvistelser samt kunskaper om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling.	Naturvård
8.8	Länsstyrelsen bör verka för ”lekskog” i skyddade områden. Det innebär att skapa mindre områden där föreskrifterna tillåter exempelvis kojbyggen och annan lek som annars kan begränsas av föreskrifterna. Syftet är att bjuda in barn till skogen och tillgängliggöra den för dem.	Naturvård
8.9	Länsstyrelsen ska verka för att skolskogar inrättas. Skogsstyrelsen kan här vara ett stöd genom deras samverkansprogram <i>Skogen i skolan</i> .	Naturvård
8.10	Länsstyrelsen ska arbeta för att Länsstyrelsen såväl som kommuner tar hänsyn till olika individers förutsättningar och behov för att de ska få tillgång till ett rikt friluftsliv.	Naturvård
8.11	Länsstyrelsen ska informera kommunerna om möjligheten att söka LONA-bidrag till naturbegivna skol- och förskolemiljöer, exempelvis uteklassrum och gröna skolgårdar.	Naturvård
8.12	Länsstyrelsen ska engagera skolans elever i mindre projekt som kopplar till observationer i naturen, exempelvis att notera vårtecken, höstens inträde eller dylikt.	Naturvård

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
	Inga internt riktade åtgärder inom detta friluftsmål.	

15.9 Mål 9. Friluftsliv för god folkhälsa

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
9.1	Länsstyrelsen ska arbeta med tillgänglighet till länets kulturmiljöer för att alla ska kunna besöka dem.	Människa och samhälle
9.2	Länsstyrelsen ska stötta länets kommuner i arbetet med att underlätta för kommuninvånarna att bedriva aktiva fritidssysselsättningar utomhus.	Naturvård
9.3	Länsstyrelsen ska stärka sin samverkan med Region Västmanlands folkhälsoarbete. Länsstyrelsen ska här särskilt lyfta betydelsen av ett rikt friluftsliv som en viktig del i folkhälsoarbetet.	Naturvård med stöd av Människa och samhälle
9.4	Länsstyrelsen ska där så är lämpligt öppna upp och informera om möjligheterna till fysiska aktiviteter i skyddade områden.	Naturvård
9.5	Länsstyrelsen ska långsiktigt arbeta för att underlätta tillgängligheten till skyddade områden för olika målgrupper.	Naturvård med stöd av Människa och samhälle

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
9.6	Länsstyrelsen ska delta på de av Naturvårdsverkets arrangerade nationella tankesmedjor för friluftsliv och förmedla erfarenheter från dessa internt på Länsstyrelsen.	Naturvård
9.7	Länsstyrelsen ska genomföra en friskvårdsdag med tema friluftsliv.	Naturvård
9.8	Länsstyrelsen ska arrangera stadsvandringar med tema grön infrastruktur och friluftsliv.	Naturvård

15.10 Mål 10. God kunskap om friluftslivet

Särskilt ansvar internt på Länsstyrelsen i Västmanlands län: Avdelningen för naturvård.

#	Externt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
10.1	Länsstyrelsen ska beakta handlingsplanen för friluftsliv när handlingsplanen för Landsbygdsprogrammet utarbetas eller revideras. De preciseringar och åtgärder som lyfts fram i handlingsplanen för friluftsliv ska även prioriteras i Landsbygdsprogrammet.	Landsbygdsutveckling
10.2	Länsstyrelsen ska informera och besluta om EU-medel som finns att söka. Samverkansinsatser för att synliggöra leder och naturområden, för såväl när- som fjärrturism, bör prioriteras.	Landsbygdsutveckling
10.3	Länsstyrelsen ska genomföra projektet Friluftslivets år 2021 tillsammans med Region Västmanland, länets kommuner, berörda myndigheter och ideella organisationer.	Naturvård
10.4	Länsstyrelsens arbete med skogsstrategin ska vara en grund för dialog mellan olika intressenter som använder skogen för att på sikt undvika intressekonflikter.	Naturvård
10.5	Länsstyrelsen ska stärka sin samverkan med Mälardalens högskola inom området friluftsliv.	Naturvård
10.6	Länsstyrelsen ska uppdatera och utveckla informationen om friluftslivspolitik och friluftsmålen på den externa webbsidan.	Naturvård med stöd av Kommunikation

#	Internt riktade åtgärder	Ansvarig avdelning
10.7	Länsstyrelsen ska höja den interna kompetensen om vad olika målgrupper behöver för att kunna utöva friluftsliv.	Naturvård med stöd av Människa och samhälle samt Kommunikation
10.8	Länsstyrelsen ska genomföra en vidareutbildning av Länsstyrelsens personal om friluftsliv kopplat till friluftslivets bredd. Kan samordnas med friskvårdsdag och med arbetet med grön infrastruktur under mål 9.	Naturvård

Ingår i Länsstyrelsens rapportserie
ISSN 0284 - 8813

Har du frågor eller önskar fler exemplar, kontakta
Länsstyrelsen i Västmanlands län, 721 86 Västerås

Tfn 010-224 90 00 | Fax 010-224 91 10 | E-post: vastmanland@lansstyrelsen.se
www.lansstyrelsen.se/vastmanland